

DOMOVNI

S. G. Licaalna knjižnica
Poljanska c. 2 dr. gimn.
Ljubljana.

Oglaš:

Na 1 mm x 60 inseratnega stolpca mali 80 vinarjev,
uredni 1-20 K, poslane, posmrtnice in reklame 2 K.
Večkratne objave popust.

Izhaja vsak petek.

Upravišтво „Domovine“ v Ljubljani, Božna ulica 6.
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva c. 16, Tel. 72.

Naročnina:

Mesečno 3 K, četrletno 9 K, polletno 18 K,
celoletno 36 K.

Socialno zavarovanje kmetov delavcev

Pod izrazom «socialno zavarovanje» razumemo ono zavarovanje, ki naj ublažuje in po možnosti odstranjuje nevarnosti, ki prete iz gromadnih pojavov, kakor so bolezen, nesreča, starost in onemoglost. To so pojavi v človeškem življenju, katerih ni mogoče preprečiti, ker imajo svoj izvor v večnih zakonih narave.

Vse moderne države se trudijo, da v najboljši meri izpolnijo te svoje človekoljubne dolžnosti. Ne samo iz idealne ljubezni do bližnjega, da mu pomaga v njegovih najnesrečnejših dneh, v velikih preizkušnjah življenja, ampak države izpolnjujejo te dolžnosti iz čisto materijalnih gospodarskih razlogov, da si ohranijo ljudske sile pri moči in zdravju. Zdravo ljudstvo je temelj države. — Tudi naša Jugoslavija se v polni meri zaveda svojih dolžnosti, ki jih ima napram onim svojim državljanom, ki nimajo zadosti moči in sredstev, da bi si mogli pomagati v boleznih, nezgodah in v starosti. Naša vidovdanska ustava, ki je temelj našega državnega življenja, predvideva v svojih določilih najobširnejše socialno zavarovanje, da z njim zaščiti najpotrebnejše sloje. Vidovdanska ustava zaukazuje naši zakonodajni skupščini v Beogradu, da mora izdelati zakone, ki urejajo preskrbo bolnih, ponesrečenih, starih in onemoglih, vdov in sirot. Ti zakoni se morajo ustvariti ne samo za delavce v tovarnah, ki nimajo ničesar drugega, kakor svoje pridne roke, ampak tudi za poljedelske delavce, kateri tudi nimajo ničesar drugega kakor svoje žuljave roke in ki so v slučaju bolezni izročeni na milost in nemilost svojih gospodarjev.

Resnica, vesela in za nas častna je resnica, da je naše slovensko ljudstvo srčno dobro in usmiljeno, da bi pretežna večina naših gospodarjev svojega dolgoletnega hlapca ali deklo v slučaju bolezni ne zapustila, da bi mu pomagala, kakor svojim lastnim sinovom — in to tudi brez pritiska kaknega pisane zakona. Toda dolžnost države je, da gospodarju odvzame to breme, da država sama skrbi za one, ki ne morejo več delati. Dolžnost države je, da skrbi za one, ki so vsled starosti opešali in se v težkem življenjskem boju niso sami mogli preskrbeti za starost. Država ne sme dopustiti, da bi bili ubogi starci in starke v napotje gospodarjem, ker bi iz tega gospodarji sami imeli preveliko stroškov in sitnosti. — Da, naša demokratična in socialna država hoče in še celo korak naprej: ona hoče za bolezni in posebno še za starost in onemoglost zavarovati tudi samostojne male kmete in

obrtnike, ki so v slučaju bolezni in starosti največji reveži.

Vidovdanska ustava je zgradila naša demokratična stranka in častna dolžnost naše stranke je, da tudi z vso doslednostjo izvede vsebino te ustave, torej tudi socialno zavarovanje kmetov delavcev in obrtnikov. Bržsmiselno je torej pisarjenje nekaterih listov, da je dr. Žerjav kot zastopnik demokratične stranke v zakonodajnem odboru s tem, da je glasoval proti predlogu poslanca SKS, ki je zahteval uvedbo socialnega zavarovanja za kmetov delavce v isti obliki in na isti način, kakor je uzakonjeno za tovarniške in obrtniške delavce, glasoval proti socialnemu zavarovanju sploh. Tega ni mogel storiti, ker bi s tem glasoval proti ustavi — proti lastni stranki. Dr. Žerjav in z njim demokratična stranka je proti nameravani obliki in načinu izvajanja socialnega zavarovanja za kmetov delavce. In to vpravičeno, ker hoče vedno in brezobzirno zastopati koristi kmetov-gospodarjev in njihovih uslužbencev.

Socialno zavarovanje nalaga delodajalcem in delavcem veliko dolžnost, ne samo, da morajo plačevati zavarovalne prispevke, ampak zakoni zahtevajo od njih različne prijave, odjave, obvestila, s kratko: s socialnim zavarovanjem v nameravani obliki bi imeli kmetje več sitnosti in potov, kakor jih imajo za vse druge stvari skupaj. Treba je pomisliti, da naš kmetijski gospodar ne zna tako računati, kakor zbirajo v tovarnah, da on nima doma pisaren, da on težko piše, da on ne more razumeti vsebine tiskovin in vzorcev, ki so po navadi preučeno in prezamotano sestavljeni. Od naših kmetov ne moremo zahtevati, da bi vsak teden preračunavali zavarovalne prispevke in jih pošiljali zavarovalnicam. Edini čas za to bi imel ob nedeljah, te dni pa ima navadno druga potrebna pota. Od našega kmeta ne moremo zahtevati, da bi k vsaki nezgodi, ki se pripeti njegovemu hlapcu, klical in plačal zdravnika. Vse te stvari zahteva zakon o zavarovanju tovarniških in obrtniških delavcev, in katerega hočejo nerazumni politiki raztegniti tudi na kmete. Ta zakon je preveč zamotan, nalaga veliko preveč dolžnosti, katerih naš kmet ne zmore. Le vprašajte mlinarje in žagarje, ki imajo danes svoje delavce zavarovane zoper nezgode, koliko sitnosti imajo in koliko nadlegovanj morajo pretrpeti. Socialni zakoni pa niso zato tu, da bi ljudem grenili življenje, oni ga jim morajo lajšati.

S tem zakonom bi se kmetom zgodila velika socialna krivica. On bi moral za svoje delavce in posle plačevati ravno toliko, kakor tovarnar in vendar je jasno, da so nevarnosti obolenja kmetijskega delavstva veliko manjše, kakor one delavcev v tovarnah. Tudi onemoglost nastopi pri tovarniških delavcih veliko preje, kakor pa pri poljedelskih. Če bi se izvedel predlog poslanca Drofenika, katerega so podpisali klerikalci, bi kmet plačeval zavarovalne prispevke ne samo za svoje ljudi, ampak za uslužbence bogatih tovarn. Brezdvainno je risiko (možnost nevarnosti) na deželi manjši, kakor drugod. Zato mora zavarovanje kmetov delavcev sloneti na čisto drugi znanstveni in — upravni podlagi. Upravni ustroj tovarne je čisto drugačen, kakor uprava kmetijskega posestva, zato tudi zavarovanja na deželi ni mogoče po istem kopitu izvajati, po katerem bi se izvajalo zavarovanje uslužbencev to-

varen. Kdor pozna zakon o zavarovanju tovarniških delavcev, ta mora soglašati z našo trditvijo, da bo težko, prav zelo težko izvedljiv. In če bo težko izvedljiv za učene tovarnarje, kako bi bil izvedljiv za naše priprosto kmetijsko ljudstvo!

V prihodnjih številkah bomo s številkanji dokazali, kako velika škoda preti kmetom, ako bodo svoje hlapce in deklo morali na isti način in v isti organizaciji zavarovati, kjer bodo tovarnarji imeli svoje delavce zavarovane. — Za nas so merodajne potrebe in koristi ljudstva, za te se bomo borili, če je komu prav ali neprav. Mi hočemo poljedelsko delavstvo zavarovati na način, ki bo odgovarjal posebnostim kmetijskega gospodarstva in življenja. Po ne dobrih zakonih pa našega ljudstva nečemo moriti. Če ne preje, nam bo vsak dal prav takrat, ko se bo predlog posl. Drofenika začel na kmetih uresničevati.

Odkod pogoste krize?

Mi na ministrske krize nismo navajeni, ker v Avstriji so bile res prava redkost. Klerikalci tudi zlorabljajo naše krize in pravijo, da nam je te večne ministrske krize prinesla — Jugoslavija, da poprej tega ni bilo.

Klerikalci porabljajo ministrske krize kakor tudi razne druge reči za svoje hujskanje proti naši narodni, ljudski državi in zato hočemo našim čitateljem pojasniti ta čudni pojav pogostih ministrskih kriz, na katere nismo navajeni, ker jih v Avstriji ni bilo.

Kdo je v Avstriji vladal? Morda ljudstvo po svojih zastopnikih, ki so iz svoje sredine postavljali ministre? Kaj šč! Vladal je dvor s plemiči, škofje in prelati in generali, in vlade so nastajale in odhajale po volji teh krogov, ki so se zmenili za zastopnike ljudstva v državnem zboru toliko kot za lanski sneg. Slovence so zastopali v državnem zboru po veliki večini in vedno samo klerikalci Šusteršičeve sorte in ti «ljudski zastopniki» so mirno, ponižno in vdano prenašali vse, kar so delali imenovani dvorski krogi in srečni so bili, ako jim je privoščil kak velikaš prijazno besedo.

Avstrije ni več in razmere so se spremenile prav temeljito. Pri nas vlada ljudstvo v popolnem pomenu besede. Seveda, manjšina ne more vladati, saj nismo boljševiki, temveč večina in ako ena sama stranka ni tako močna, da bi sama vladala, se mora sporazumeti s kako drugo stranko, s katero se vsaj v glavnih državnih vprašanjih strinja.

Tak je položaj pri nas. Imamo vse polno majhnih strank, kakor so klerikalci, narodni socialisti in

podobni, in dve veliki, močni stranki, demokrate in radikalce. Ti dve stranki imata enake napore o ureditvi države in zato sta se združili in sestavili skupno vlado, ki vživa zaupanje večine narodne skupščine, torej večine jugoslovanskega ljudstva. In dokler je šlo samo za vprašanje ureditve države, je šlo lahko, kakor hitro so pa prišla na dnevni red druga vprašanja, je začelo med radikalci in demokrati — pokati.

Čisto naravno je to. Demokrati so resnično ljudska stranka, ki bi hotela, da bi se vladalo pravično in pošteno, radikalci so pa bolj nazadnjaška stranka, ki bi hotea skrbeti samo za svoje pristaše, oziroma za njih voditelje — na škodo države.

Zato je prišlo do prerekanj med demokrati in radikalci in zato je potem prišlo do ministrske krize, ker se radikalni ministri niso strinjali z naprednimi, ljudstvu koristnimi zahtevami demokratičnih ministrov.

Ministrske krize v demokratični državi so torej čisto naravni pojav, take krize morajo prenašati vse demokratične države, v katerih vlada ljudstvo po svojih izvoljenih zastopnikih. Ako bi se naš kralj pečal s politiko, kakor so se pečali avstrijski cesarji in ruski carji, ne bi bilo pri nas ministrskih kriz, zato pa tudi ne bi imeli ministrov, ki bi bili predstavniki večine od ljudstva izvoljene narodne skupščine. Naš kralj prepušča politiko ljudstvu in v tem je ravno ona velika razlika med nekdanjo starokopitno Avstrijo in med napredno, demokratično Jugoslavijo.

Ministrske krize v zadnjem času so posledica izida volitev v kon-

stituanto. Za enkrat je ta kriza končala in demokrati ostanejo še dalje v vladi skupno z radikalci. Ampak dolgo ne bo to mogoče in računati moramo s skorajšnjimi novimi volitvami, ki bi edine mogle izboljšati politični položaj v državi. Kdor hoče, da se ta položaj zboljša, naj ne odda pri volitvah svojega glasu majhnim strankam, ki so v skupščini samo za nadlego, temveč naj se oklene močne in velike demokratske stranke, ki je razširjena po vsej državi, ker samo tako pride na vlado ena sama, resnično napredna ljudska in poštena stranka, ki bo potem lahko izvršila svoj ljudski program. Ako bo pa tudi nova narodna skupščina ustanovljena tako kot sedanja, bomo imeli zopet leta in leta ministrske krize in — delo, tako potrebno delo bo počivalo.

Ministrske krize so naravna posledica ljudske vlade. One niso koristne, ampak one so pravo ogledalo politične zrelosti vsakega naroda. Na Angleškem vlada tudi ljudstvo, ampak to ljudstvo je politično zrelo, na njega ne morejo čisto nič vplivati kaki hujskači in zato so na Angleškem ministrske krize prava redkost. Tudi v Italiji vlada ljudstvo, ali to ljudstvo je politično nezrelo, dostopno vsakemu hujskanju in zato v Italiji tak nered. Upajmo, da si vzame naše ljudstvo za vzor Anglijo in ne Italijane.

Račun v občinski aprovizaciji

Marsikje se je v novih občinskih odborih pojavil boj med novimi občinskimi odborniki in bivšimi župani, ki so imeli med vojno v rokah občinsko aprovizacijo. Prepir se je razvil povsod, kjer so imeli občinsko aprovizacijo v rokah ljudje, katerim so bile roke »preveč kosmate«. Če je stvar dobro šla, navadno pri tem poslu ni bilo izgube, ampak so se pokazali na koncu lepi prebitki. Koder pa so bili manj sposobni poverjeni s tem poslom, se je lahko zgodilo tudi, da je bil primanjkljaj. Vendar se je pokazalo, da je bilo takih slučajev razmeroma zelo malo. Povsod pa, kjer je bil primanj-

kljaj, ga je odgovorni skušal zvrniti na druge ranje.

Menda torej ni najti občine, kjer bi bivši župan ne vodil občinske aprovizacije na račun občine in priznaval, da ji je dolžan račune, — ako je bil posel v zvezi z izgubo.

Drugače pa stvar izgleda tam, kjer je bila dobičkanosna. Tam se le prerado zgodi, da bivši župan noče vedeti nič o dolžnosti, da položi račune občini o občinski aprovizaciji. Postavi se enostavno na stališče, da je aprovizacijo vodil na svoj račun ali da jo je izročil kakemu drugemu na njegov račun in odgovornost ter da torej občina nima nikake pravice zahtevati od njega pojasnila, kaj šele računov o tem poslu. Vselej bi se moralo preiskati in ugotoviti, kadar se brani bivši župan položiti račun o aprovizaciji, ali je dobival blago za aprovizacijo s pomočjo državnih institucij, ali uporabljal za plačilo kredit občine itd.

Kdor ima poštene roke in čisto vest, se ne bo branil računov in priznanja, da je imel aprovizacijo imeom občine kot njen javni funkcionar.

Značilno je, da se je toplo začel za to, da se nihče ne pokliče na odgovor glede občinske aprovizacije — »Domoljub«. Žalostno dejstvo je namreč, da se nikjer niso vršile take nerednosti in zlorabe kakor v občinah, ki so jih imeli v rokah »Domoljubovi« varovanci, pristaši klerikalne stranke, ki so tako radi zamenjavali občinsko blagajno s svojo denarnico, če je to neslo.

Politični pregled

Ministrska kriza v Beogradu še vedno ni popolnoma rešena, četudi je v glavnem vzpostavljen

sporazum med demokrati in radikalci,

ker so ti poslednji sprevideali, da se brez demokratov ne more sestaviti nobena vlada. Nekaj vprašanj je še nerešenih, tako vprašanje vojnega ministra, ker demokrati nočejo da bi ostal na tem mestu general Zečević. Demokrati že vedo, zakaj ne marajo tega moča za vojnega ministra. Vse-

kakor je pričakovati vsak hip imenovanja nove vlade.

Zaradi ministrske krize ne more zborovati narodna skupščina, zato pa njen

zakonodajni odbor prav pridno dela

brez vsakega presledka in upati je, da bodo kmalu izjednačeni vsi zakoni za vso državo. To je naravnost nujna potreba, ker razmere v državi se tako težko urejujejo v veliki meri zaradi tega, ker imamo v vsaki posamezni deželi posebne zakone.

Tudi finančni odsek narodne skupščine je pridno na delu in bo črtal iz državnega proračuna za prihodnje leto več milijonov izdatkov na ta način, da se

zmanjša število uradnikov,

kar ni lahko in prijetno delo, ampak izvršiti se mora, da pride država enkrat s svojim gospodarstvom na zeleno vejo, t. j. da njeni izdatki ne bodo večji od prejemkov. Ko to dosežemo, ne bo treba več tiskati novih bankovcev in prišli bomo v vrsto onih redkih držav, ki imajo urejeno državno gospodarstvo. S tem pustimo za nami vse naše soseske, ker niti Italija nima urejenega državnega gospodarstva, kaj šele druge sosednje države, kakor n. pr. Avstrija in Madžarska!

Poljedelski svet, ki zboruje v Beogradu, je sklenil te dni

o kreditu poljedelcem,

ki se jih hoče podpirati s cenanim kreditom. V to svrho bo ustanovil velik beograjski denarni zavod »Uprava fondov«, ki se spremeni v državno hipotekčno banko, podružnice v vseh večjih krajih države. Nezadolženim poljedelcem se bodo dajala posojila do 10 tisoč dinarjev z 2 odstotki obresti.

V Beogradu so zborovali te dni zastopniki vseh socialističnih strank iz vse države in ustanovili so skupno

socialistično stranko Jugoslavije,

ki hoče zbrati v svojih vrstah vse jugoslovansko delavstvo. Seveda je veliko vprašanje, ako bo hotelo ravno vse delavstvo biti socijalistično.

Na zapadnem Madžarskem, v Šopronju in okolici, se je vršil plebiscit, ki je končal s popolnim

neuspehom Avstrije,

ker je velika večina glasovalcev oddala svoje glasovnice za Madžarsko. Seveda, pravičen ta plebiscit ni bil, ker so Madžarji s pomočjo Italijanov že gledali na to, da zmagajo in Avstriji izjavljajo, da plebiscita ne priznajo. Pomagalo jim pa to ne bo čisto nič, Šoproj z okolico so Avstrijci izgubili, ker so bili tako neumni, da so zaupali Lahom. To je za sluzena kazen za Koroško!

Zapuščena od vsega sveta je poslala Avstrija na Češko svojega predsednika in državnega kancelarja v obisk predsedniku čekoslovaške republike, Masaryku, in pri tej priliki se je dosegel

sporazum med Češkoslovaško in Avstrijo,

od katerega bo imela Avstrija vsaj gospodarske koristi. Sicer so nekateri avstrijski Nemci, posebno klerikalci in vsenemci hudi zaradi tega sporazuma, ampak Avstrija se nahaja v tako žalostnem položaju, da se mora sporazumeti s svojimi sosedi in se bo morala prav kmalu približati tudi Jugoslaviji. Razmere v srednji Evropi se bodo zboljšale še-le potem, ko se zboljša medsebojno razmerje med posameznimi državami. Avstrija je sprevideala, da je pot sporazuma edino pametna in šla je to pot, četudi s težkim srcem, ker ni lahko iti prositi k onemu, ki ga je Avstrija še pred par leti zatirala. Po dolgih bojih je nastal

mir med Anglijo in Irsko,

na ta način, da je Anglija priznala samostojnost Irske, ki bo odslej popolnoma svobodna država, samo angleškega kralja bodo Irce priznavali za svojega vladarja. Anglija je mogočna država, ki lahko da svobodo in neodvisnost posameznim svojim delom, posebnost neker dobro ve, da ostanejo tudi osvobodjeni deli v njenem gospodarskem območju. In v gospodarskem območju Anglije ostane tudi nova svobodna država Irska in zato bo Anglija izgubo Irske prav lahko prenesla.

RAD. PETERLIN-PETRUŠKA:

V Marijinem gaju (Božična zgodba.)

V južni Rusiji, v hersonski guberniji, par kilometrov od velike maloruske reke Buga leži mesto Voznesensk. Kakor v vseh maloruskih mestih je tudi tukaj polovica prebivalcev židovska. Ker pa židi niso vajeni težkega dela, ampak le kupčije in drugega lahkega rokodelstva, si najemajo v posle otroke ruskega naroda. Za par rutljev na mesec vršijo ti moderni sužnji najtežja in najumazanejša dela, kakršna si le morete misliti. Počitka ne poznajo ne v tednu in ne v nedeljo. Kadar pa se približajo božični ali velikonočni prazniki, tedaj morajo židje odpustiti svoje sužnje za par dni domov, da odpraznujejo rojstvo ali vstajenje Zvečarja v krogu svojih domačih. Cele tedne poprej se že domenijo dekleta in fantje, kdaj, ob kateri uri da se odpravijo proti domu.

Tisto leto ni bilo dolgo snega. Tako tople jeseni in zime niso ljudje že zdavnaj pomnili. Čez noč so se sicer plitve luže in ribniki pokrili s tanko ledeno skorjo, toda proti poldnevju se je vse odtajalo in nastala je čisto pomladanska gorkota, tako da so ljudje hodili na ulice brez težkih kožuhov.

»To bo lepo iti na praznike domov!« so govorile služkinje med seboj, ko so se zvečer zbirale okoli mestnih vodnjakov. Bile so zelo vesele, ker redko katera si je toliko zaslužila, da si je mogla nabaviti za zimo toplo kućemajko, kaj li še kožuh.

Tisti dan pred svetim večerom pa se je naenkrat vreme spremenilo. Začel je pihati mrzel vzhodni veter in nebo se je čezinčez pokrilo s težkimi, svinčeni oblaki. Vse mesto se je zavilo v težak, zadušljiv, žolt dim, ki je sestajal iz drobnega, ostrega prahu in je silil človeku v oči, nos in usta, da ni videl skoraj korak pred seboj.

»Bo sneg!« so rekli stari poznavci vremena in hiteli čez cesto po svojih opravkih, kakor bi jih kdo podil. In če bi prišel ob tem času kak tujec v mesto, bi mislil, da je popolnoma izumrlo, tako so se poskrili vsi ljudje po svojih stanovanjih.

Opoldne je začel naletavati sneg, vedno gostejše in gostejše. Vsak drug človek, ki je hotel odpeljati se iz mesta, se je dvakrat premislil in nazadnje ostal tam, kjer je bil. Le služkinje, ki so dobile od svojih gospodarjev enodnevni dopust, se niso dale preplašiti.

»Domu pojdemo«, so rekle, »pa naj bo, kar hoče«. In resnično so se

zavile, v kar se je dalo, in se napotile po več skupaj iz ene vasi proti domačemu kraju, ne glede na vedno silnejši snežni vihar.

»To je samo tukaj v mestu takšen vrtilinec«, so se tolažile, »ko pridemo pa na polje, bo pa vse drugače, ker vleče veter naravnost v eni in isti smeri... Kakor bi mignil, se bo vse izpremenilo in proti večeru bomo že vse lepo doma na toplem!«

Zadnja skupina deklet, osem po številu, vse iz iste vasi Aleksandrovke, sedemnajst kilometrov od mesta, je zapustila Voznesensk šele okoli dveh popoldne, ko je ležal sneg v zatišji že dobro ped na debelo. Zakasnile so se nekoliko, kar jih pa ni motilo:

»Vsaj nimamo tako daleč do doma, k večerji bomo že prišle!«

Dobre volje so bile in snežale so se, ko jim je veter zaganjal snežene kosminke v obraz in za vrat. Kaj bi tudi ne bile vesele, ko so vendar bile tako mlade in srečne? Pomislite samo: Čez dolgo časa so zopet enkrat proste in videle bodo kmalu svoje starše in brate in sestre in vse, kar jim je najljubše!

Toda ta veselost ni trajala dolgo. Prišle so iz mesta na klanec in izza poslednjega hišnega oglja je planil kakor zver nanje silen val viharja,

da jim je kar sapo zaprl in bi jih kmalu vrgel na tla.

»Vrnimo se!« je svetovala ena, toda nihče je ni hotel poslušati.

»Kaj še, še tega bi manjkalo! Kaj bi neki gospodarji rekli, če bi se vrnile? To bi se norčevali iz nas. In potem domači, kaj bi dejali šele ti?«

In šle so dalje. Veter pa je divjal vedno bolj in bolj in raznašal po polju cele oblake drobnega, suhega snega, ga odlagal na enem mestu, potem ga pa zopet grabil in metal na drug kraj. Na nekaterih krajih so stopale po goilih, trdnih, tleh kakor po sobi, drugod so pa zopet gaziše sneg do kolena in se obenem borile z vetrom, ki jim je v telegrafnih žicah žvižgal svojo nenavadno popotno pesem.

»Tako sem trudna«, je rekla najmlajša, »najraje bi kar zaspala!«

»Tudi jaz sem že vsa upehana«, je pritrdila druga, »vendar ne smemo na pol pota obstati. — Ne daleč od tukaj je Marijin gaj, tam ne bo veter več tako močan in če je ravno treba, tam tudi lahko nekoliko počijemo v zatišji med drevjem.«

Vihar je pa vedno silneje razsajal, trgjal deklicam rute z glave, jim pihal v obraz in pod noge s tako močjo, da so se opotekale, kakor pijane

Dopisi

Poljanska dolina. (Razne novice.) Kakor že omenjeno v «Domovini», je naš Sokolski dom v Gor. vasi dograjen in znotraj že v toliko izvršen, da je možno vršiti vsa prosvetna dela v njem. Ustanovil se je kljub vsemu treskanju in gromu Sokol za Gor. vas-Poljane. Vsako nedeljo se že telovadi. Društvo šteje nad 100 članov. Posebno je omeniti naša dekleta v Gor. vasi; nad dvajset jih pohaja z vnaemo telovadne vaje. Jako številni je naraščaj iz Gor. vasi in okolice ter iz Poljan. Telovadba obstoji v navadnih rednih vajah, ker nam še nedostaja najpotrebnejšega telovadnega orodja. Nimamo dalje še potrebnih in izvežbanih vaditeljev. Vse to bo še treba preskrbeti. Tudi na prosvetnem polju se že deluje. Za Miklavža je priredil Sokol našim malim veliko veselja z vprizoritvijo mladinske igre «Laznjiva Milena». To je bilo veselja, pa tudi straha pred parkelji. Na Štefanov dan popoldne bo pa že večja prireditve z jako veselo igro. Zabave čez mero. Zatorej ta dan Poljanci iz cele doline, vse, kar z nami nřšli, v sokolski dom. Nikomur ne bo žal. — Zadnje nedelje je bilo grmenje in treskanje v cerkvah čez naše napredno časopisje in prigovarjanja na uaročitev klerikalnih listov. Trdno smo uverjeni, da je vsa ta strašna ofenziva v dolini srečno odbita. Sicer vrše še ta posel, oziroma napadajo posameznike «Marijine device». Menda z istim vspehom. V nekih poljanskih hribih je poverjena s tem poslom ondodna klerikalno-tercijalska učiteljica. Čudno, ta tako pobožna učiteljica, če tudi ji je cerkev vse, vendar je pa ni videti v cerkvi ob posebnih narodnih praznikih. Res je daleč od župne cerkve, in nihče bi ji ne predbaval najmanjšega slabega namena, ko bi bila dosledna. Pa nje niso videli na dan ujedinenja, ne na dan kraljevega rojstnega dne. Nasprotno je pa vodila zadnji dan svoje Orle «porkamadonovce» po Poljanah. Mislimo, da je kraljev rojstni dan že še nekaj važnejšega, da bi bila tudi par otrok lahko spravila do cerkve. Lahko si predstavljamo, kako se vzgaja mladina v takih krajih. In res, ravno v tem kraju je protidomovinsko razpoloženje največje. Nad vse pa tihotapstvo v naj-

bujnejšem cvetju. Nazadnje se učiteljice, ki baje umiva starim župnikom noge, ne more kaj posebnega pričakovati, kvečjemu to, da se zamakne v nekdanje velikonočno umivanje ter je pri tem vsa srečna. — Drugič pa kaj več o dejanjih zoper šesto božjo zapoved «porkamadonovcev-čukov». — Niso ne svetniki. Pri zadnjem misijonu v Poljanah se je navajalo in pripovedovalo o raznih čudežnih dogodkih, ki so se pa godili nekje tam daleč za morjem ali še dalje. Tako so se pripovedovale «strašne» reči o jeziki brezvercev, ki so jih psi požrli, ko so ti umrli ali se ponesrečili. In ti jeziki so potem tulili iz pasjih gobcev, da ni res, da ni Boga in nekaj takega. Da ne bodo misijonarji v prihodnje v zadregi, navajamo slučaj iz doline, ki je resčen slučaj in se lahko vporabi kot čudež, samo da ni tako grozovit kot gorinaveden. Pri neki gorski župniji v dolini so napravili nove zvonove. To je kraj, kjer ljudstvo še ni prav nič politično zavedno in večinoma nepismeno. Ko so zvonove pripeljali, jih obesili v zvonik, ni bilo zvonenju in pritrkavanju ne konca ne kraja. Neki župljan se je spravil celo ponoči v zvonik ter pričel nabivati po zvonovih. To je mežnarju bilo le preveč in je šel tega nočnega nadležneža izganjat iz zvonika. Ta se je hotel spustiti po vrvi iz zvonika, a prijel je za napačno, neprivezano, ter tako padel iz zvonika. In če tudi je zvonik visok približno 20 m, se mu ni nič zgodilo. Med padcem je priletel namreč z zadnjim delom telesa na spodaj približno v sredini nahajajočo se strešico, ubil nekaj plošč in se potem zvrnil na tla. Ni se mu zgodilo nič, le malo se je udaril na opisani del telesa, katerega je na tleh še mežnar dobro prečeval. Možak je potem mežnarju v zahvalo razbil okna. Ti dve zadnji dejanji ne spadata sicer k čudežu, temveč pred sodnika in ta ima baje zadevo v rokah. Ta slučaj, ta padec, se lahko izrabi za čudež in z njim agitira za nove zvonove, kjer jih še nimajo, z besedami: Marija — če se ne motimo, je cerkvena patrona — je naredila takoj čudež, tako se je razveselila zvonov. — Zato ne bo treba iskati čudežev po Kitajskem in za morjem. — Glavno delo v cerkvi je sedaj gonja proti našim listom. Ljudje pa, ki so brali zadnjo škofovo

Mohorjevo knjigo, pravijo, da tako pohujšljive knjige še niso brali in da ne razumejo, zakaj se očita «Domovini» pohujšljivost. S tem je dosti rečeno in obsojeno. Vsi, ki ste bili dozdej vneti bralci in naročniki «Domovine», ostanite ji še naprej zvesti in dobite še druge za njo. Tudi v prihodnje bo prinašala novice iz doline. Najbolj bi nas veselilo, ko bi mogli prinašati novice brez vsake posebne strankarske primesi. Pa ker naši politični nasprotniki tako hočejo, se ne da pomagati. Vsem bralcem «Domovine» iz doline in tudi drugim: Vesele božične praznike in srečno novo leto!

Planina pri Rakeku. Človek bi mislil, ko sliši od Planine, da mora biti kje v hribih, kjer so pašniki in kamor človek le slučajno zaide. Ni pa temu tako. Planina pri Rakeku je bila nekdanj bolj znana, kakor je sedaj; bilo je tu pred več leti okrajno glavarstvo, sodišče, bili so možje napredni in značajni, bila je Čitalnica, katere predsednik je bil pokojni župnik g. Podboj. Danes je Planina po zaslugi črne roke popolnoma drugačna — nazadnjaška. Ugonablja se v boju proti učiteljstvu, proti šoli, proti Jugoslovanski Matici, proti Sokolu in sploh vsemu, kar ne diši po črnem. Vršni se divja agitacija za «katoliško» časopisje, za Marijino družbo, za škofovo knjigo, katero naj čita, kdor še ni dovolj pokvarjen, ker se bo potem popolnoma pokvaril. Pošteni stariši so vrgli knjigo v peč, da ne pride v roke mladini. Knjigo naj čitajo kaplani in župniki! Župnik je vedno na razpolago za «katoliško» časopisje, ni pa vedno na razpolago za krst, in boti morajo čakati včasih po več ur z malim otročičkom, predno se njemu poljubi priti. Ob nedeljah, ko imajo ljudje čas, on sploh noče krstiti; šele na prošnjo in s kregom se kaj doseže. — Dne 17. t. m. smo prvič obhajali tukaј rojstni dan našega ljubljene kralja Aleksandra. Bodi omenjeno, da bi bilo bolj umestno, ko bi bila maša ob 9. uri, ne pa ob 8., ker morajo otročiči, ki so iz Garčerevca, Jakovic in Laz v tem mrazu tako daleč hoditi. Po maši je povabil g. šolski vodja nadučitelj Tešnik v šolo, ki je bila primerno okinčana s sliko našega kralja, mladino, orožnike, finančno kontrolo in druge, ter nato razložil

pomen dneva in zgodovino kraljevske obitelji. Ginljivo je bilo, ko je mladina pela iz srca «Bože pravde» in «Lepo našo domovino». Na mestu bi bilo, da bi tudi g. župnik kaj omenil v cerkvi, ker on je državni uradnik tiste države, kateri vlada kralj, ki je slavil svoj rojstni dan. Avstrijski časi so minuli, in gg. se bodo morali prej ali slej le privaditi današnjim razmeram, ker z avtonomijo s predsednikom Šušteršičem ne bo nič.

Sicer spočetka težko gre, al' treba bo privaditi se! Pa še drugič kaj!

Trbovlje. Naš Kljukec je še vedno tu. Pravil je, da odrine oktobra t. l. v Maribor in je že vse poprodal od gospodarstva. Zdaj pa se nikamor ne gane. Naprosil je tudi nekaj svojih podreptnikov, da so šli k dekanu moledovat, naj ostane še tu. In zdaj, ko ga menda v Mariboru ne marajo ali kaj, farba te uboge podreptnike, da je šla njihova prošnja naravnost na papeža, ki bo baje odločil, ali potrebuje sv. katoliška cerkev takega veleuma v Trbovljah ali v Mariboru. Nekaj tudi že trosi okoli, da pride za opata v Celje. Naj bo karkoli, samo to vemo, da je Kljukec «en fest gaspud», ki vse vé in vse zna in ki je ustvaril okoli sebe tako veselo razpoloženje, da sta tudi farovska kobila in Urškin Hajnrih zdijvala! Prihodnjič nekaj o tistih možeh, ki nosijo nebó, o sv. misijonu itd. Amen.

Gospodarstvo

KOČEVJE-BROD-MORAVICE ALI KOČEVJE-ČRNOMELJ-SEVERIN-VRBOSKO-SEVER?

Za zvezo Slovenije z morjem (kvarnerski zaliv) in Dalmacijo je potrebna gradnja nove železniške proge, ki bi vezala dolenske železnice s progo Reka-Karlovce-Zagreb. Dolenske železnice imajo sedaj zvezo s to progo iz Novega mesta preko Bubnarcev do Karlovca. Proga Ljubljana-Karlovac je dolga 162 km. Od Novega mesta do bivše avstrijsko-madžarske meje je gradila to železnico avstrijska, od Bubnarcev do Karlovca pa madžarska uprava. Do čim je proga od Novega mesta do Bubnarcev dobra, je oni del od

in metal vanje cele košč ledenega snega.

A pot je bila danes tako neznan-sko dolga, in niso še prišle do gozda, ko se je že zmrabilo. Ko so pa stopile notri, se jim je zdelo, kakor da so prišle z dvorišča v zakurjeno izbo, tako mirno, tako toplo je bilo med drevjem. In če bi ne bučal veter tam gori v vejevju tako strašno, bi mislili, da je vihar čisto ponehal. Le včasih je završalo tudi spodaj in zakadil se je sneg v počivajoča dekleta, da jih je streslo, kakor grd spomin na prestano trpljenje. In tedaj so se še tesnejše stisnile druga k drugi. In bilo jim je dobro... A sneg je padal, nanje padal brez konca in kraja in veter v vejevju jim je žvižgal uspa-vanko.

Zaspale so in sanjale o domači vasi, o rodni hišici, o starših, bratih in sestricah, o razsvetljeni vaški cerkvi in o velikih, srečnih božičnih praznikih, ki so si jih tako zaželele in navsezadnje tudi dočakale...

A deklet ni bilo ne domu, ne v mestu. Šele tretje jutro so jih našli kmetje zametene s snegom. Tesno so se oklepale druga druge; in njih mrtvi obrazi so izražali sladko zadovoljnost.

Povest o malem grbcu

(Arabska pripovedka.)

V Kašgarju je živel neki krojač s svojo ženo. Nekega dne se je vsedel pred njegovo hišo mal grbec in začel igrati na tamburin. To se je dopadlo krojaču in je povabil grbea v hišo. Krojačeva žena je bila ravno pripravila ribe za večerjo, in tako so se vsedli vsi trije k ribam. Toda že pri prvem grizljaju se je mali grbec zadavil na kosti in bil takoj mrtev. Krojač in njegova žena sta se silno ustrašila, kajti bala sta se, da ju bodo imeli za morilca. V svojem strahu je predlagal krojač, da prenese mrtveca kam drugam in tako odvrneta pozornost od sebe. Prenesla sta ga k nekemu zdravniku, ki je stanoval v bližini. Tam sta položila grbea na strme stopnice, ki so vodile k zdravnikovu stanovanju. Potem sta poklala dekle, ji dala denar in dejala, da sta položila na stopnice težko bolnega človeka, kateremu naj zdravnik za ta denar predpiše kako zdravilo. Potem sta odšla.

Zdravnik se je zelo razveselil nad poročilom dekle in nad tem, da je dobil plačilo vnaprej. Stopil je hitro na stopnice, da preišče bolnika. Ker pa je bilo temno, je zadel v mrliča, tako da je padel ta po strmih stopnicah. Zdravnik se je zelo ustrašil, napravil luč in pogledal po spodaj ležečemu dozdnevno bolniku, katerega pa je seveda našel mrtvega. Ves prepaden se je podal

z mrličem k ženi, ki se je ravno tako ustrašila. Žena pa je bila iznajdljiva in je takoj našla izhod iz te kritične zadeve. «Nesiva mrliča na streho in ga spustiva skozi dimnik našega soseda trgovca z mastjo,» je predlagala. Mož je bil s predlogom zadovoljen in vrgla sta grbea skozi dimnik v hišo trgovca, ki je bil mohamedanec in sultanov dvorni dobavitelj. Grbec je padel tako, da se je postavil na noge in ostal tako, «loneč ob steni».

Kmalu nato je dospel trgovec z neke svatbe s svetilko domu. Začuden je ugledal moža ob steni. Imel ga je za tatu in je udaril z gorjačo po mrliču, ki je padel na obraz. Trgovec pa je še nadalje udrihal po grbcu. Kočno je prenehal in si ogledal svojo žrtev od bližje. Ko je videl, da je mož mrtev, se je njegova besnost spremenila v strah, kajti bil je uverjen, da ga je ubil. «Alah se me usmili,» je zaklical, «če ne sem izgubljen!»

Potem je vzel mrliča na rame in ga je nesel na konec ceste. Tam ga je nasklonil na neko steno. Tik pred jutranjo zoro je prišel bogat trgovec, ki je bil prevesejlačil celo noč in hotel iti v kopalnice, mimo hiše. Zadel je ob mrliča, ki je padel na hrbet.

Bogati trgovec je bil prepričan, da ga je napadel ropar. Hitro je prijel gorjačo in tolkel neusmiljeno po mrtvem truplu, pri čemur je klical glasno za pomoč. Na njegovo klicanje je prihitel mestni stražnik. Ta se je kmalu prepričal, da je grbec mrtev, in je mislil

seveda, da ga je trgovec ubil. Prijel je trgovca in ga je dovedel z mrličem pred sodnika.

Čim treznejši je postajal trgovec, tem neverjetnejše se mu je zdelo, la bi on s par udarci mogel ubiti grbea. To pa mu ni prav nič koristilo. Sodnik je javil zadevo sultanu, kajti groce ki je bil sultanov dvorni norec, je bil mohamedanec, in smrt mohamedanca, ako jo povzroči kristjan, se je še posebno strogo kaznovala. Sultan je zapovedal, da morajo trgovca obesiti.

Krvnik je dal napraviti vislice in je razglasil po mestu, da bo usmrčen kristjan, ki je umoril mohamedanca. Ko pa so ravno hoteli vtakniti trgovčovo glavo v zanko pri vislicah, je prihitel dobavitelj masti.

«Stojte, stojte!» je zakričal zasopljeno. «Trgovec je nedolžen, jaz sem grbea umoril.» Krvnik je trgovca izpustil in prijel dobavitelja masti, da ga obesi.

V tem trenutku, ko je ravno pritisnil njegovo glavo v zanko, je prispel zdravnik in prosil, naj počakajo. «Jaz sem grbea umoril,» je dejal, «ne morem obtežiti svoje vesti s smrtjo še enega človeka!» Nato je pripovedoval, na kak način je prišel grbec v njegovi hiši ob življenje. Krvnik je sedaj kupčevalec z mastjo izpustil in hotel obesiti zdravnika. Toda že je prišel krojač in kričal na vse grlo: «Jaz sem pravi morilec!» Pustite zdravnika! Krojač je nato povedal, kako se je grbec v njegovi hiši zadavil nad ribjo kostjo in kako sta potem z ženo odnesla mrliča

Bubnarcev do Karlovca prava madžarska sramota. Lahu vodijo vse poti v Rim, Madžar pa je poznal samo Budimpešto in je naravnost namenoma gradil vse ceste in železnice, ki niso bile pomembne za Pešto, tako, da slabše ni mogel.

Ne glede na to pa, da je prava Bubnarci-Karlovac pravi madžarski škandal, je tudi zveza dojenjskih železnic z reško progo po tej poti predolga in stroški za tovor preveliki. Zgraditi je treba krajšo zvezo in pričelo se je misliti na gradnjo nove zveze iz Kočevja.

Prišli so prizadeti, ki zahtevajo zvezo iz Kočevja preko Broda na Kolpi do postaje Brod-Moravice na reški progi. Po tem načrtu bi tekla nova železnica po manj obljudenem gorskem gozdnem ozemlju, ki ima velike razlike v višinah med obema zveznima točkama. Mestoma bi znašal padec proge do 25 tisočink. (Največji mogoč padec železnice je 30 tisočink, to se pravi: na en kilometer dolžine se sme nagniti proga kvečjemu 30 metrov. Večji padec zmaga samo zobna železnica). Na najtežji točki bi morala proga napraviti kolobar, da premaga strmino. Po tem načrtu bi služila nova zveza krajem, po katerih naj bi tekla, posebno za izvoz lesa iz gozdov, preko katerih je projektirana.

Oglasili so se pa tudi prizadeti kraji med Kočevjem in Črnomljem, ki so bolj obljubeni. Ti zahtevajo, da gre nova železnica iz Kočevja preko Mozelj in nato ob Kolpi ter preko Kolpe do Severina, po drugi strani pa druga zveza iz Črnomlja preko Vinice do Severina in od tu dalje skupna zveza na reško progo do postaje Vrbosko-Sever. Ta dvojna zveza reške železnice s kočevsko in novomeško-črnomljsko progo bi tekla po bolj položnem ozemlju, ki je tudi bolj obljubeno. Zahteva pa velik predor pri Vrbosko-Severju (nad pet kilometrov).

Med obema skupinama, ki zagovarjata vsaka svoj načrt, se je vnel hud boj.

Za prednost takega načrta zidave morajo biti merodajne splošne in krajevne koristi. Najboljša je vselej ona železnica, ki največ koristi prizadetim krajem in državi

na stopnice k zdravniku, da bi odvrnila sum od sebe.

Sedaj je bilo vse jasno. Krojač je bil kriv grbčeve smrti in se mora obesiti. Krvnik je zdravnik izpustil in privedel krojača k vislicam.

Medtem pa je kašgarski sultan poprašal po svojem dvornem norec, kajti ni vedel, da je mohamedanec, o katerega smrti so mu poročali, njegov grbavi norec. Eden dvornikov mu je javil, da je šel včeraj zvečer grbeč pijan na ulico in da ga danes zjutraj našli mrtvega. Potem da so privedli pred sodnike moža, ki naj bi bil morilec. Ta je bil seveda obsojen na smrt. Ko so ga hoteli obesiti, je prišel drugi, potem tretji, ki so vsi hoteli biti morilec. Sedaj pa je ravno vrsta na četrtem, ki je res zakrivil grbčovo smrt, in katerega hoče krvnik oberčiti.

«Tako ga odvedite od vislice in ga privedite k meni, ravno tako ostale,» je dejal sultan, «jaz želim z njimi govoriti.»

Dvornik je hitro poslal služabnika k krvniku. Služabnik je prišel ravno pravočasno, da je še mogel rešiti krojača.

Prišli so vsi pred sultana: zdravnik, kupovalec z mastjo, trgovci in krojač. Tudi mrtvega grbeča so prinesli tja, kaj, ker ga je sultan želel še enkrat videti.

Sultanu se je povest ubogega grbčestega dvornega norca zdela tako zanimiva, da je zapovedal svojemu dvornemu pisarju, naj ga celo natančno napiše. Krojaču pa je kazen odpustil.

obenem. Odgovarjati mora najbolje prometnim zahtevam, t. j. naglosti (kratkost proge), cenenosti in varnosti prevoza (majhen padec).

Ker se za vprašanje živahno zanimajo naši čitatelji ob prizadejih krajev, bo «Domovina» v prihodnjih številkah prinesla kratek oris obeh načrtov in njih prednosti in hibe.

NAŠA SLADKORNA INDUSTRIJA

O tej vanji panogi naše industrije se v našem časopisju ne piše skoraj nič. Radi tega smo zbrali nekaj podatkov, iz katerih je vsaj približno razvidno, kaka je naša sladkorna industrija.

V naši državi imamo osem sladkornih tvornic. Dve sta v Srbiji: v Beogradu in Čupriji. Tvornica v Beogradu je predelala leta 1912/13. 6179 vagonov sladkorne pese ter pridobila iz tega 730 vagonov sladkorja. Na leto lahko predela ta tvornica največ 12.000 vagonov pese. Tvornica v Čupriji je začela z obratom leta 1912. in je v rokah češkega kapitala. V polnem obratu predela ta tvornica 12.000 metrskih stotov pese. V kampanji 1913./1914. je izdelala 70.000 metrskih stotov sladkorja. Največja tovarna Jugoslavije je v Črvenki (Bačka), ki letno izdela 1500 vagonov sladkorja. Poleg te je v Bački še sladkorna tovarna v Novem Vrbasu. Toda radi malega pridelka sladkorne pese je proizvodnja sladkorja zelo majhna in krije le potrebe tamkajšnjega okrožja.

Tovarna sladkorja v Osijeku predela dnevno 90 do 100 vagonov sladkorne pese. V letu 1914./1915. se je v tej tovarni predelalo 952.700 metrskih stotov sladkorne pese. Tovarna v Usori (Bosna) more dnevno predelati 65 vagonov sladkorne pese, iz katere se dobi 700 do 800 metrskih stotov rafiniranega sladkorja. Toda radi pomanjkanja pese se pridelava le 40 do 50 vagonov kristalnega sladkorja.

Poleg teh tvornic imamo še eno v Baranji in eno v Velikem Bečkereku v Banatu. Tvornica v Bečkereku bi zamogla predelati letno do 12.000 vagonov pese. Vsled pomanjkanja sladkorne pese se pa pridelava le pičla količina sladkorja.

Tekom ene cele kampanje (enega leta) bi mogla naša sladkorna industrija predelati najmanj 80.000 vagonov sladkorne pese, iz katere bi se dobilo okoli 12.000 vagonov sladkorja.

Iz vseh teh navedenih števil je razvidno, da bi mogla naša sladkorna industrija pri svojem polnem obratu docela kriti našo domačo potrebo sladkorja, ki znaša letno do 8000 vagonov sladkorja in da bi mogla gotovo količino sladkorja celo izvažati.

Vzrok, da naša sladkorna industrija ne more polno obratovati, tiči v tem, ker se pri nas pridelava premalo sladkorne pese. Ko bodo naši kmetje uvideli, kolike važnosti za nje same je domača dobro razvita sladkorna industrija, ne bodo samo z veseljem sadili v zadostni množini sladkorno peso, temveč bodo pazili tudi na to, da jo bodo gojili umno in vsrajno po vzgledu svojih čeških tovarišev.

Koliko bo s tem naš kmet koristil tudi državi, se lahko uvidi iz tega, da tvori sladkor na Češkem tako važen predmet za izvoz, da izdatno vpliva na stanje češke valute.

VELEPRODAJA SOLI V SLOVENIJI

Uprava državnih monopolov v Beogradu se je odločila, da odda razpečavanje soli v Sloveniji na veliko v zakup za dobo od dne 1. februarja bodočega leta do vključno dne 31. decembra 1923.

Neposredno v rokah monopola je ostalo proizvajanje soli v rudnikih in morskih solinah in eventualni uvoz, ako se, za to pokaže potreba.

Da se založi narod s soljo v vsi Sloveniji pod približno enakimi pogoji, se je določilo 12 prodajnih mest, kjer se to sol dobivala po normiranih cenah.

V prodajnem rajonu Ljubljane so določena prodajna mesta (velikoprodaje) v Ljubljani, Rakeku, Kranju, Kočevju, Novem mestu, Trebnjem in Krškem, v prodajnem rajonu Celje pa so prodajna mesta: Celje, Slovenjgradec, Maribor, Ptuj in Dolnja Lendava.

Po teh prodajnih mestih se prodaja sol po normiranih enakih cenah na veliko, začeti po cele vagone do najmanj po eno vrečo, in to vsakemu brez razlike.

V zakup se oddajajo celotni prodajni rajoni, to je Ljubljanski in Celjski rajon. Zakupnik enega ali pa tudi obeh rajonov mora pa zalagati vsa prej naštetá prodajna mesta (velikoprodaje) z zadostnimi količinami.

Ljubljanski rajon se v obče omejuje na meje prejšnje Kranjske, le v okoliš prodajnega mesta Krško spada zaradi lažjega preskrbovanja tudi okrajno glavarstvo Brežice.

Nasprotno pa spada Zagorje iz Litijskega okrajnega glavarstva v preskrbovalni rajon Celjski.

Velezakupci položijo kavcijo v svrhu osiguranja rednega poslovanja. Ta kavcija iznaša 80.000 dinarjev za Ljubljanski in 92.000 dinarjev za Celjski prodajni rajon.

Prodajna mesta morajo biti založena z dvomesečno solno rezervo.

Prodaja soli na drobno je svobodna in se cene regulirajo po konkurenci.

Toliko glede prodajne organizacije. Ta je v bistvu približno ista, kakor je obstojala v Sloveniji pred 1. 1914.

Posamezne določbe, pod katerimi se daje sol pod zakup, so razvidne iz «uslovov», katere morejo interesi dobiti v pisarni tobačne tovarne v Ljubljani.

Monopolna Uprava je pri organizaciji prodaje soli očitno stala na gladišču, da se ne ustanove državna solna skladišča, ampak da ta posel prepusti trgovini in zadrugam.

V starih granicah Srbije in pa v pokrajinah prejšnje ogrske države obstoje začasno še dalje monopolna skladišča za sol.

Ako se prodajna organizacija soli v Sloveniji izkaže kot dobra in cenejša nego veleprodaja v režiji monopola, potem ni dvoma, da v doglednem času dobimo velikoprodajo soli po slovenskem vzorcu v vsi državi.

Trgovski krogi so se izražali proti prodajnem monopolu za sol. Obveljala bo njihova, ako se nameravana oblika izkaže za globljejšo in cenejšo nego veleprodaja s posredovanjem monopolnih skladišč.

Pogoji, po katerih se naj vrši prodaja soli, so pa deloma okorni in tudi za monopolno upravo neekonomični. Tako se brez potrebe zahteva plačilo v naprej, namesto da se vrši obračun mesečno.

Posameznik, korporacija ali konzorcij, ki bo prevzel velezakup soli, bo moral razpolagati z velikimi svotami da plačuje v naprej sol, ki jo bo prejel še-le v 14 dneh ali mesec dni po vplačilu.

Razun tega mu leži v dvomesečni rezervi soli mnogo denarja. Res da treba monopolu sigurnosti, vendar bi mu, to dala tudi garancija takega denarnega zavoda ali kaj podobnega.

Sedaj se stvar za dve leti pač ne da premeniti. S temi določbami «Uslovov» se bo režija očitno podražila in plačal jo bo monopol v obliki višje provizije velezakupcem.

Na vsak način pa pričakujemo, da se bo za veleprodajo soli pokazalo zanimanje in se sestavile za državno blagajno najpovoljnejše ponudbe, kajti od tega ni odvisna samo ta licitacija, ampak smer celega razvoja solnega vprašanja v bodočnosti.

ZIMSKO DELO V SADOVNJAKIH

Ako hočemo, da nam bodo sadna drevesa vedno dovoljno rodila, jih ne smemo zanemarjati in prepuščati svoji usodi. Pravi sadjerejec dela vse leto v sadovnjaku in ga tudi pozimi ne zanemara. Mnogo dela pri drevju se da pozimi lažje izvršiti, ker se vidijo veje, katere drugače krije listje.

Glavno pravilo sadjereje je: «Drevesna krona potrebuje luči in zraka». Zato je treba odstraniti zlomljene veje, odžagati veje, ki se križajo, včasih eno, včasih obe. Pregosta krona se mora zredčiti tako, da se porežejo slabotne veje, ki kažejo, da ne bodo nikdar dajale sadja. Potem je treba skrbno odstraniti vse veje, ki so oškodovane po raku ali krvavi uši. Te se morajo porezati prav do zdravega lesu. Če pa je veja poškodovana po raku, predebela, je treba izrezati rano prav do zdravega lesu. Pri hruškah in jablanah se čiščenje lahko precej temeljito vrši, dočim češplje, slive, črešnje in druga taka drevesa, ki rade sadove s koščicami, ne prenesejo mnogo ran. Zato je treba pri teh odstraniti le bolne in suhe veje. Seveda je treba tudi pri hruškah in jablanah paziti, da se preveč ne razmesarijo.

Ker dobi drevo po takem čiščenju mnogo ran, kar lahko škoduje pri hudem mrazu, zato je treba tako delo vrši proti koncu zime, ko že ni več pričakovati hudega mraza. Pa tudi v tem slučaju se rane ne smejo pustiti odprte, temveč se morajo namazati s katranom ali ovezati, ali pa, če nimate tega pri roki, močno zamazati z mokro prstjo.

Pri rezanju ali žaganju veje je treba paziti, da se vedno gladko odreže. Tudi ne smete puščati dolgih parobkov.

Po zimi se da najlažje uničevati krvava uš, ki je najhujši sovražnik jablan. V goli kroni vidimo mnogo razločnejše ležišča krvave uši. Stara drevesa, ki so okužena po krvavi uši, je najbolje posekati in vreči v peč, drugače uši ne iztrebiš. Ako pa nočeš uporabiti tega sredstva, moraš pozimi vsaj poskušati uničiti, kolikor vidiš in dosežeš ležišča krvave uši. Pri mladih drevesih se tako delo lažje vrši. Krvava uš se uničuje na sledeče načine: Z brizganjem z enodototno raztopino lizola, z drgnjenjem s krpo, namočeno v laneno olje, z mazanjem sadnih dreves z gašenim apnom; zelo dobro sredstvo proti krvavi uši je mazanje s karbolinijem pozimi do pomladi, a pomladi s tobakovim izvlečkom; z uspehom se uporablja tudi tekoča zmes dveh litrov petroleja na en kilogram svinjske masti. S tem ali onim teh sredstev se mažejo ranjena mesta na drevesu in se to mazanje ponavlja po dveh do treh tednih. S čim boš mazal je pa pravzaprav postranskega pomena, glavno je, da drevo tako očistiš od uši, da ne ostane niti ena, kajti ako ostane od kakšne ušne kolonije le ena uš, je bil tvoj trud zastonj.

Poleg krvavih uši imajo drevesa še vse polno drugih sovražnikov, ki uničujejo ali drevo samo ali pa sad. Ti sadni škodljivci prezimujejo ali na drevesu ali pa okoli debla v zemlji. Nekateri škodljivci prezimujejo kot jajčeca, drugi kot ličinke ali gosenice, drugi zopet kot žuželke. Kot zavetišča uporabljajo ti škodljivci razpokline v skorji, mah in lišaj. Metulji drevesni belin leže svoja jajčeca na liste, ki potem pozimi tudi ostanejo na drevu. Drugi škodljivci metulji žejajo jajčeca okoli malih vej itd. Če poznamo vsa ta skrivališča in zavetišča škodljivcev, jih lažje uničujemo. Suho listje na drevju je treba vse porezati in vse vreči v ogenj. Deblo in veje naj se očistijo mahu, lišaja, stara skorja naj se spraska in vse dobro skrtati s takozvano žično krtaco. Vse, kar je pri tem delu padlo na tla, je treba pobrati in vreči v ogenj, kajti ako pustimo vse to na tleh ležati, lahko mnogo škodljivcev še srečno preživi zimo. Šele po tem očiščenju lahko pobeliš drevesa. Pred osnaženjem lahko z belenjem

samo škoduješ, ker zamažeš razpokline z apnom in tako pravzaprav varuješ škodljivce, da lažje prezimijo. Beleže, ki je pri nas tako v ravnadi, je pravzaprav čisto brez pomena, mlademu drevju pa večkrat celo škoduje.

Odstranjene suhe veje moraš skrbno vse pobrati in sežgati. S tem uničiš celo vrsto glivic, ki povzročajo posušene veje.

To bi bila v glavnem dela, ki se morajo dovršiti do spomladi. Predvsem je treba opozoriti na to, da se mora delo vršiti z vso natančnostjo in vestnostjo. Površno delo skoro nič ne koristi. Zelo dobro je, da v eni vasi vsi očistijo svoje sadne vrtove, kajti potem bi bilo okuženje po bližnjih sadovnjakih izključeno. Žalibog pri nas na to skoro ni misliti. Vendar naj oni, ki so uvidevnejši, skušajo dopovedati svojim sosedom, ki se za sadno drevje ne brigajo, kake koristi je čiščenje. Počasi bomo tudi pri nas dosegli, da se bo posvečala sadnemu drevju taka pazljivost kot v naprednejših državah.

— Množina bankovcev v prometu. Dne 8. t. m. je bilo v naši državi v prometu za 4 milijarde 645 milijonov 878 tisoč 995 dinarjev papirnatega denarja. Od zadnjega izkaza se je množina bankovcev pomnožila za 26 milijonov 517 tisoč 550 dinarjev.

— Vrednost našega denarja. Dne 21. t. m. se je dobilo: za 257 do 258 naših kron en dolar, za 340 do 350 naših kron 100 češkoslovaških kron, za 153 do 158 naših kron 100 nemških mark, za 1200 do 1205 naših kron 100 laških lir, za okoli 4 in pol naše krone 100 avstrijskih kron, za 42 do 43 naših kron 100 madžarskih kron.

— Kratice za naš denar je odredil finančni minister sledeče: za dinarje se piše Din (brez pike), za pare pa p (brez pike).

— Žitne cene. Pretekli teden so bile na Hrvaškem sledeče žitne cene za 100 kg: pšenica 1400 do 1460 kron, rž 1175 kron, oves 950 do 970 kron, ječmen 1050 kron, stara kornica 1200 do 1250 kron, nova kornica 1050 do 1070 kron, moka št. 0 prvo vrstna 21-10 kron (za kg).

— Tržne cene živini v okolici Zagreba. Od 7. — 13. t. m. so bile na živalskih sejmi v zagrebški županiji za kg žive teže sledeče cene: voli 16 do 26 kron, biki 16 do 20 K, krave 12 do 20 K, junice 14 do 22 K, teleta 18 do 24 K, debele svinje 38 do 46 K, manj rejene svinje 35 do 40 K.

Na mariborski svinjski sejem, ki se je vršil dne 16. decembra, je bilo pripeljanih 36 prašičev in 2 kozi. Cene so bile sledeče: 5 do 6 tednov stari prašiči komad 200 do 250 K, 6 do 8 tednov 300 do 400 K, 4 do 6 mesecev stari 650 do 700 K, 8 do 10 mesecev stari 1500 do 1600 K, eno leto stari 2000 do 3500 K, poldrugo leto stari 3000 do 3800 K, plemenske svinje kilogram žive teže 28 do 30 K, polpitane kilogram mrtve teže 34 do 40 K, koze 300 do 350 K komad.

— Cene žitu na Madžarskem padajo največ vsled tega, ker Madžarska skoro nič ne izvaž. V Budimpešti je bila te dni pšenica po 2100 madžarskih kron za 100 kg, kar je v našem denarju samo okoli 880 K. Madžarska pšenica je skoro za 600 kron cenejša nego je naša.

— Popis avstro-ogrskih vojnih posojil. Doznavamo, da zbira oddelek za kmetijstvo pokrajinske uprave za Slovenijo v Ljubljani material za očuvanje koristi tistih korporacij, ki so podpisale kako avstro-ogrsko vojno posojilo. Občine bodo ta vojna posojila popisovale do 15. januarja 1922. Pozivljamo občinske urade, zadruge in razne druge obče koristne

institucije, da pri občinskih uradih pravočasno prijavijo vrsto, serijo in iznos posameznih avstro-ogrskih vojnih posojil, ki so jih podpisale. Interesente opozarjamo na tozadevna razglasila, ki jih bodo občinski uradi objavili.

— Trgovinski dogovor z Avstrijo je podaljšan do junija prihodnjega leta.

— Zveza vinogradnikov, d. d., se je ustanovila v Sremskih Karlovcih z glavnico v znesku treh milijonov kron. Naloga družbe je v glavnem nakupovanje in prodaja vina in sadja.

— Trboveljska premogokopna družba je sklenila, da preseli z Dunaja v Ljubljano svoje centralno ravnanje. Tudi glavno knjigovodstvo pride z Dunaja v Ljubljano.

— Dva tridnevna tečaja o umetnem ribogojstvu. Pokrajinska uprava za Slovenijo, oddelek za kmetijstvo, namerava prirediti v ribjem vališču na Bledu dva tridnevna tečaja o umetnem ribogojstvu, in sicer bi prvi tečaj, ki bi se imel vršiti okrog novega leta, podajal navodila za pridobitev in valitev ribjih iker, a drugi tečaj spomladi bi obravnaval odgojevanje in nasajanje ribjega zaroda. Tečaj bo vodil rib. konzulent prof. Iv. Franke. Prijave je poslati z ozirom na omejeno število udeležencev čim prej, najkasneje pa do 24. t. m. na Pokrajinsko upravo, oddelek za kmetijstvo. Potrebni, manj premožnim interesantom bo imenovani oddelek Pokrajinske uprave podeljeval podpore po največ 300 kron za vsak tečaj. Prošnje za podporo s potrebnimi prilogi je istotako vložiti do zgoraj označenega dne pri oddelku za kmetijstvo. Katere dneve se bodo vršili tečaji, se pravočasno objavi potom časopisja.

— Občeslovensko obrtno društvo v Celju sklicuje za 26. t. m., dopoldne ob devetih v veliko dvorano hotela «Balkan» redni društveni letni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1.) Pozdrav. (Govori predsednik.) 2.) Poročila gospodarskega sveta. (Poroča društveni tajnik.) 3.) Volitev. 4.) Socialna zakonodaja z ozirom na malo obrt. (Poroča minister dr. V. Kukovec.) 5.) Obrtnik in prometni davek. (Poljudno predavanje fin. tajnika Josipa Mosetizh.) 6.) Celjsko okrožje v vprašanju razdelitve Slovenije v oblasti. (Poroča dr. Anton Božič.) 7.) Raznoterosti.

— Obrtna razstava v Ptuj. Ptujski obrtniki so se začeli pečati z dobro idejo, da se priredi prihodnje leto obrtna razstava tudi v Ptuj. Zadnje nedeljo so imeli že prvi tozadevni sestanek, kjer se je izvolil poseben pripravljalni odbor, ki naj poskrbi vse potrebno.

— Kisik za obrtnike. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22, je preskrbel za obrtnike večjo množino kisika. Interesentje naj prijavijo svoje potrebščine na gornji naslov čim prej.

— Kaj smo prejeli od Nemčije na račun vojne odškodnine. Po podatkih reparacijske komisije smo do sedaj prejeli na račun vojne odškodnine od Nemčije material v vrednosti 10 milijonov nemških zlatih mark, in sicer: 10.000 konj, 10.000 kg kmetijskih proizvodov, 50.000 kg lekarniških potrebščin, 5000 plugov, 60 strojev za setev, en stroj za tiskanje železniških vozniških listkov, 100.000 vreč in 50.000 kg olja.

— Vrednost iz naše države v prvih 9 mesecih izvoženih predmetov znaša okrog 1 milijarde 668 milijonov dinarjev. Letos smo izvozili zlasti mnogo razne živine.

— Žganje iz tropin. Četudi se grozdje še tako dobro izpreša, ostane še vendar nekaj sladkorja v tro-

pinah, ki začne vreti in se pretvarjati v alkohol. Da se ta alkohol ne izgubi, denejo naši kmetovalci tropine takoj po prešanju v kako posodo, kjer jih dobro poteptajo in naphejo in potem zavečijo, da ne more alkohol izpuhtevati. Mogoči pokrijejo tropine tudi s papirjem ali trsnim listjem in še zamažejo z debelo plastjo ilovice. Pri tem je treba paziti, da se špranje, ki nastanejo vsled sušenja ilovice in radi pritiska odhajajoče ogljenčeve kisline, zopet dobro zamašijo. Alkoholno vrenje tropin je končano po preteku 6 do 8 tednov in tropine so zrele za žganje. Prežgane in posušene tropine so dobro krmilo za svinje, govedo in celo za konje. Posebno letos, ko primanjkuje krme, se naj porabijo za živalsko hrano. V Nemčiji stane kilogram suhih tropin 30 do 40 v. Vroči podliv, to je tekočina, s katero so se zalile tropine, da se ne prismoje, vlivajo mnogi nemški vinogradniki, ki izkoriščajo vsako gospodarsko snov do zadnjega, v odprte polovnjake ali kadi, v katere so na gosto vtaknili brezove vejice in šibice. Ko se ta podliv ohladi, se izkristalizira iz vroče tekočine na šibicah vinski kamen (Weinstein), ki je danes precej v ceni. Kilogram stane 20 do 25 K. Šibice se potem z lesenim kladivom potolčejo, da se spravi od njih vinski kamen. Umni in skrbni gospodarji pazijo na vsak vinar, da ne gre v izgubo. Letošnje tropine je vredno žgati, ker dajo od kotla 3 do 4 litre žganja. Cena tropinskemu žganju je 70 do 90 K za 1 liter.

Beleške

— Občni zbor demokratske krajevne organizacije za Celje se je vršil 19. t. m. v Narodnem domu. Na zborovanju, ki je bilo tako dobro obiskano, da je bila mala dvorana s sosednjimi prostori vred nabito polna, sta poročala o političnem položaju minister dr. Vekoslav Kukovec in dr. Albert Kramer. Zborovalci so spremljali njuna izvajanja z veliko pozornostjo in ponovnim odobravanjem in so izrekli po živahni debati zahvalo in zaupanje demokratski stranki in posebno njenim delavnim poslancem. Po absolutoriju staremu odboru s posebno zahvalo požrtvovalnemu tajniku g. Špindlerju, je bil izvoljen novi odbor z g. dr. Kalanom kot predsednikom in g. Iv. Rebekom kot podpredsednikom.

— Nagrade županom v kmetijskih občinah. Po volitvah v občinske odbore je prišlo povsod na dnevni red vprašanje nagrade županu navadno takoj v prvih sejah po konstituiranju novega občinskega odbora. — Občinski red pravi, da odloča občinski odbor o tem, kakšna nagrada se naj dá županu za njegov posel. Posel občinskih odbornikov kakor tudi županov je častni posel, ki se smatra za zaupanje, ki mu ga je poverilo občanstvo potom odbornikov. Vsled tega bi bilo pravilno, da za svoj častni posel župan ne zahteva nobene nagrade. Komur je res na tem, da služi občini in vrši svojo dolžnost nesebično, ta se ne bo pehal za župansko plačo. Zlasti bi moral veljati to pravilo v malih občinah, kjer županska služba ne zahteva od župana več kot nekaj ur tedenskega opravila na domu ali pa v občinski pisarni. Kdor ni pripravljen žrtvovati nekoliko truda v javni blagor občine, naj se tudi ne peha za mestom občinskega odbornika ali župana. To stališče naj zavzamejo občinski odborniki vselej, kadar si volijo izmed sebe svojega župana, pa bodo materijelno in moralno koristili občini. —

— «Domoljub» in kvantanje. Zadnji «Domoljub» se je obregnil nad «Domovino» s sledečimi besedami: «Domovina» se je vrgla na najostudnejše kvantanje o duhovnikih kar na splošno. Iz vsega pisanja se vidi, da piše človek, ki se najbolje počuti, kadar zadovoljuje svojim najbolj živinskim strastem itd. — Ta odgovor je zelo lahek, ne ovrže pa ničesar. Mi ne maramo nikake gonje proti duhovščini kar na splošno, temveč smo samo navedli par resničnih dogodkov, da pokažemo, da so duhovniki ravno tako ljudje z vsemi svojimi slabostmi in da niso pol-bogovi, kakor jih častijo ponekod zapeljani revčki, ki so čestokrat tako omejeni, da ne verjamejo, če vidijo na lastne oči, da je kak duhovnik zagrešil kakšno falotstvo ali zločin. Ali je mogoče vnebovpijoča svinjarija župnika Magajne samo ostudno kvantanje? Zaka; pa o tem «Domoljub» ne črha besede? Vse tiste svinjarije moralno popolnoma propadlih duhovnikov, o čemur smo pisali v zadnjih številkah, so resnične. Vemo pa tudi, da niso vsi duhovniki takšni in da je med njimi mnogo pravih poštenjakov. Žalibog je teh vedno manj. Celotno našim sotrudnikom imamo dva duhovnika poštenjaka, katerima se gabi klerikalno bogokletno izrabljanje vere v politične svrhe. Mi nismo proti duhovščini, če je poštena. Pošten pa ni oni duhovnik, ki ima v cerkvi politične shode, mesto da bi učil božjo resnico.

— Hinavci! «Domoljub» je začel prinašati storije v obliki razgovorov, da bi v taki obliki lažje doprinesel svoje in prišel ljudem do živga. Postavil je par oseh, tipičnih klerikalnih kimovcev, ki kimajo, gruntajo, gruntajo in jo pogruntajo peč takšno, kakršno more pogruntati kak nahujskan in na pameti udarjen klerikalni zaslepljenec. Seveda pride v storiji na vrsto tudi župnik, ki svojim kimovcem razlaga in razlaga tako, da vsi udani v božjo voljo potrjujejo. «Tako je, v državi se slabo gospodari», pravijo, «ker niso pravi ljudje na krmilu». Seveda si mislijo pri tem, da so le klerikalci pravi ljudje, ki bi znali kaj napraviti. Kaj znaajo klerikalni poslanci v Beogradu in kaj delajo, je pa razvidno iz tega, da pravzaprav ni ne vemo, da so v Beogradu. Klerikalni poslanci v Beogradu le vlečejo denar. Včasih se kateri oglasi s kako interpelacijo samo zato, da se pokaže in da malo poropoe, češ da so še klerikalni poslanci na svetu. Resne pa so njihove interpelacije redkokdaj. To naj bi tudi povedal «Domoljubov» župnik, ki bi moral biti kot božji namestnik resnicoljuben, potem pa naj bi rajše kaj učil, ne pa hujskal. Pouka so naši ljudje tudi potrebni. Povedal bi naj, da ima Slovenija, kjer je klerikalna stranka tako močna, kot nikjer v državi, največ nezakonskih otrok, potem to, da se je v Sloveniji izpilo leta 1920. za okoli ene in pol milijarde kron alkoholnih pijač, in to samo obdavčenih. Koliko se je izpilo doma, pa ni znano. Brez dvoma nosi Slovenija tudi v pijančevanju krono v naši državi. Tako je v Sloveniji, kjer so svoj čas neomejno paševali klerikalci in kjer imajo še sedaj največ pristašev v celi državi. Tak je klerikalni upliv! Tu bi bilo hvaležno polje za «Domoljuba», ne pa v hujskanju in farbanju. «Domoljubu» pa na tem ni ležeče. On hoče le lagati in pridobiti z lažmi novih pristašev za svojo stranko. In če so ti pristaši propalice, pijanci, pretepači, to mu je vseeno, samo da oddajo glas za klerikalne poslance, da potem vlečejo ti brez dela denarce v Beogradu.

Božično razmišljanje

Božič je praznik miru in sprave. Vsi kristjani, vsi narodi ga slavijo kot takega. Ljudje tudi. O Božiču je vsakdo rad doma, pod toplo streho, med bratskimi srci. Naj si bo človek drugače še tako samosvoj, o Božiču se mu duša razneži; kakor da je neka čudna luč posijala vanjo postane mehka in usmiljena zase in za druge. Zato se o Božiču obdarujejo sirote.

Sirot je mnogo med nami. Predvsem so to oni, ki nimajo lastnega doma in se morajo potikati po svetu. Brez svojcev so, pa zaslužijo, da se jih naša srca usmilijo. Dobro je nam, težko njim! Kdo je zato letos o Božiču več in večje podpore vreden kot Rusi, naši slovanski bratje s severa? Pustimo zato letos o Božiču na stran vse predsodke, dajmo človeku kar je človekovega! Mnogo je bilo zgražanja in besedičnega otepavanja nad ruskimi izgnanci; vsakdo, skoraj vsakdo je tožil, da so nam Rusi le v breme in zato jih je gledal z neprijaznim očesom. Danes moramo na tisto neprijaznost pozabiti. Usmiliti se moramo Rusov kot bratov in kot ljudi. Mar niso naposled Rusi ginevali tudi za našo svobodo? Ej, drugače bi bilc, ko bi majčica Rusija danes cvetela kot cvetejo druge države. Drugače bi potem tudi na Jugoslavijo gledal svet. Pa česar ni bilo, lahko še bo. Upajmo, verujmo z ljubeznijo, da mine tudi za nesrečne brate Ruse trdi čas trpljenja, ki jim je odmerjen zdaj in da bo doba Nove Rusije tudi doba nove sreče za našo državo.

Manj kot od Rusije moremo pričakovati od zamorcev. Pa se vendar narobe godi, da nabiramo darove za zamorce v Afriki prej kot za Ruse. Od Rusov lahko pričakujemo bratoljubja v bodočnosti, od zamorcev pa ne moremo pričakovati nič drugega kakor da perejo svoje umazanosti po našem »katoliškem« časopisju. Odri-nimo torej zamorce na stran in darujmo Rusom!

Potem razglejmo se nekoliko po lastni hiši. »Vse je pri nas narobe, na glavo postavljeno,« tarnajo nezadovoljneži. Narobe, na glavo postavljeno? Ej, pa povej mi dragec, kje je danes vse v redu, vse prav?

INVALIDSKI DOKUMENTI.

Oddeljenje za socialno politiko pri pokrajinski upravi v Ljubljani raz-glaša sledeče:

Ker so bili v času od 1. septembra t. l. dalje ponovno pregledani vsi vojni in vojaški invalidi v vsej državi in je bilo vsakemu izročeno od pregledne komisije posebno potrdilo o invalidnosti, preneha s 1. januarjem 1922. veljavnost vseh dosedanjih invalidskih dokumentov (Izvid nadpregleda, Plačilni nalog (Zahlungsaufrag), Invalidska knjižica, Platežni nalog, od italijanskih oblasti izdani »Libretto personale«) in veljajo od tega dneva dalje edinole sledeča izkazila:

1.) za stalne invalide »Invalidsko uverenje« ali »Invalidsko izpričevalo«;

2.) za one, ki jim je bila invalidnost priznana le začasno, »Privremena objava« ali »Začasna objava«;

3.) za one, ki so se priglasili k pregledu, a jim ni bilo priznano obeležje vojnega, oziroma vojaškega invalida, »Rešenje«.

Te tri vrste dokumentov so izdajale na tiskanih obrazcih (¼ pole) edino pregledne komisije pri komandah vojnih okrugov.

4.) Za invalide prejšnje srbske vojske in dobrovoljce-invalidi je poleg navedenih dokumentov veljavno tudi še Rešenje prvostopenjega suda v Beogradu.

Naše gospodarstvo je slabo, praviš? Katero gospodarstvo pa je po svetovni vojni dobro? Niti ameriško, niti angleško, in vendar sta Amerika in Anglija stari državi, katerim ne more nihče očitati, da jih ne vodijo pametni možje.

Jugoslavija je agrarna država, je država kmeta, ki dela z rokami in glavou, da se preživi. Bogu bodi hvale, jugoslovanska zemlja rodi dobro, daje dovolj vsega, kar je potrebno za vsakdanje življenje: dovolj pšenice za kruh, dovolj drugih pridelkov, ki jih imamo vsak dan na mizi. Da, celo vedno rodovitna je naša zemlja, da nam privoščiti za božične praznike potico. Pa še godrnjajo »da se nam slabo godi!« Slabo? Ob potici ter končno tudi ob čaši dobrega vina nam ni in ne more biti slabo.

In vendar godrnjamo nad lastno državo! Mrmramo nad Beogradom, nad Srbi. Ali se pa tudi zavedamo, kaj so nam Srbi, kaj pomenijo za nas? Ali vemo, kaj bi mi bili brez Srbov? Bili bi samotno drevo na ravnini, koder vihar razsaja in mu veje skrivenči, da mu več ni življenja. Bili bi brez Srbov kakor mlado-lsten otrok, ki ga je mati zapustila in mora sedaj po mestu beračiti kruha. Bili bi torej siromaki. Od zura in od znotraj bi bili izpostavljeni napadom sovragov. Italijani bi nas hoteli podjarmiti, klerikalni voditelji tudi. Morali bi torej postati hlapi, sužnji. Hlapčevstva, suženjstva in jerobstva pa smo se otresli 29. oktobra 1918. Poslej se nečemo nikdar več vrniti v tiste čase!

Lepo bi bilo na svetu, ko bi človeku leteli v usta pečeni golobi. Ali zakon narave pravi drugače. Od lenobe se nihče ne redi. Pošten človek še celo ne. V čem leži torej naš spas in odrešenje? V nas samih! Imejmo vztrajnost, razum, zaupanje v sebe, verovanje v lastno silo! Vrzimo raz sebe verige suženjstva, ki nam jih hoče naprtiti nezadovoljstvo, naš največji sovražnik. Ko se nam to posreči, potem ne bomo več jadikovali, da se nam godi slabo; zadovoljni bomo, srečni, uživali bomo ne le o Božiču, temveč skozi leto in dan

»mir ljudem na zemlji«.

Opozarjamo vse urade, javne in dobrodelne korporacije na to, da ni več smatrati invalidom onih oseb, ki bi se izkazale z drugimi dokumenti od katerekoli oblasti.

Novosti

Vesele božične praznike želimo vsem cenjenim čitateljem in čitateljicam »Domovine«.

* * *

* Današnje številko »Domovine« smo izdali z ozirom na božične praznike na osmih straneh.

* Železnice se še ne bodo podražile. Prometno ministrstvo je zaradi težkoč, ki so nastale, sklenilo, da se odgodi uvedba nove železniške tarife za blagovni in potniški promet, ki bi imela stopiti v veljavo od 1. januarja 1922. Zato ostane še stara tarifa in se izprememba izvrši pozneje.

* Znižanje števila državnega uradništva. V finančnem odseku narodne skupščine se je pretresalo vprašanje, kako naj se zniža število državnega uradništva. Dosegel se je sporazum, da je znižanje vsekakor potrebno, ker preveliko število uradništva mnogo stane, vendar pa se mora to vprašanje rešiti z vso opreznostjo, da se ne bi delala uradništvu krivica.

* Radić pride pred sodišče. Imunitetni odbor je sklenil izročitev seljač-kih poslancev Stjepana Radića, Nikole Srdovića in Vrtarja zaradi zlo-

čina proti zakonu o zaščiti države, ker so osumljeni, da so za časa mobilizacije pozivljali vojne obvezanice, da ne gredo k vojakom.

* Volitev vodstva ljubljanske Mestne hranilnice. Pri volitvah v vodstvo ljubljanske Mestne hranilnice so seveda nastopali klerikalci, socialni demokrati in narodni socialci skupno proti demokratom. Za predsednika je bil izvoljen socialni demokrat dr. Petrič, za podpredsednika pa narodni sociallec Riko Jug. V ravnateljstvo so bili nadalje izvoljeni: klerikalca Albin Zajc in znani načelnik Orlovske zveze Josip Pirc ter samo eden demokrat in sicer dr. Pavel Pestotnik, dasi bi morali demokrati po številu svojih odbornikov v mestnem svetu dobiti več članov v ravnateljstvu. Za namestnika sta bila izvoljena demokrat Ivan Frelih in narodni sociallec Stane Vidmar. Tako so izrinili iz zavoda demokrate v objemu socialni demokrati, narodni socialci in klerikalci, največji svobodomislec in največji papeževci, med njimi nekdanji odlični sokolski voditelj Vidmar in načelnik Orlovske zveze Pirc.

* Dvojno lice klerikalne stranke. Demokratski občinski svetnik doktor Pestotnik je v seji ljubljanskega občinskega sveta ostro napadal klerikalno stranko, ki igra dvolično ulogo. Dočim na deželi stranka naravnost hujska kmete k podražanju živil, posebno živine, zavzema njen klub v ljubljanskem občinskem svetu popolnoma nasprotno stališče. Pozval jih je zato, naj gredo na deželo in tudi tamkaj pred svojimi kmet-skimi volilci prično enako akcijo. Klerikalci so na te besede molčali. — Tako vlečejo klerikalci povsod ljudi za nos. Kmetom pravijo, naj le podražijo živino, uradnike in druge, ki živijo iz rok v usta, pa hujskajo na kmete, češ da ti povzročajo draginjo.

* Slovenski škof v Ameriki umrl. V St. Pavlu v Minnesoti je umrl slovenski škof Jakob Trobec v visoki starosti 83 let. Rojen je bil v Logu pri Polhovem gradu. Gimnazijske študije je končal v Ljubljani. Leta 1864. je odšel v Ameriko, kjer je bil leta 1897. imenovan za škofa v St. Cloudu. Za slovenske izseljence si je pridobil velike zasluge. Pokoj njegovi duši!

* Smrtna kosa. V Ljubljani je umrla gospa Marija Skalé, soproga ravnatelja mestne klavnice. — V Leonišču v Ljubljani je umrla gospa Rozalija Wester, mati višjega šolskega nadzornika g. Josipa Westra. — V Novem mestu je umrl mestni tajnik g. Leopold Stukelj, tast opernega pevca g. Betetta. — V Ljubljani je umrl g. Ivan Rotar. — V Krepljah je umrl posestnik g. Fran Tavčar. N. v m. p.!

* V starosti 100 let je umrl v Zagrebu višji davčni inšpektor Josip Blagajič. Bil je do svoje smrti svežega duha.

* Umrl je v Kranju dr. Valentin Štampihar, odvetnik, eden najstarejših zastopnikov svojega stanu. Bil je vedno naprednjak in vnet Sokol. Dolgo časa je bil tudi podžupan v Kranju. Bodi mu lahko zemljica!

* Koliko ljudi odide iz Jugoslavije v Ameriko. Meseca julija letos jih je odšlo 1310, avgusta 1403, septembra 1192, v treh mesecih skupaj torej 3905 oseb.

* Dečja zavetišča v Jugoslaviji. V celi državi imamo 56 državnih in 99 zasebnih dečjih zavetišč, katere nad-pira in nadzoruje ministrstvo za socialno politiko. Samo v beograjskih zavetiščih se nahaja okoli 10.000 siromašnih otrok.

* Trpljenje koroških Slovencev. Iz Podlippe pri Rudi poročajo: Vedno

bolj se kaže, da avstrijske oblasti niso zmožne, ali pa nočejo narediti reda. Pretepi se vedno bolj ponavljajo, tako da Slovenec ni varen ne podnevi in ne ponoči. Posebno se v tem oziru odlikuje občina Ruda. Na dan obletnice plebiscita so nahujskani nemškutarji grozno pretepli nekega kočarja v Gaberjah. Dne 2. novembra so lovci iz Rude pod vodstvom posestnika Eharta iz Sv. Radegunde, ki vedno hodi v Jugoslavijo in pridno tihotapi, napadli najemnika Ivana Reka ter ga tepli in zmerjali. Dne 30. novembra so kmetje iz Gurčič pod vodstvom posestnika Smetanika napadli starega možaka kočarja Ivana Petriča pri Dravi.

* Na smrt je bil obsojen pred celjsko poroto roparski morilec Janez Špiler iz Brežic, ki je umoril in oropal posestnika Jakopičiča.

* Nesreča v Grgarju. V hiši kmeta Antona Trnovca v Grgarju na Primorskem je sedela okrog ognja vsa družina, obstoječa iz 4 oseb in še dve drugi ženski. Kuhali so večerjo. Da bi bolje gorelo, so prinesli vrečko s smodnikom in vrgli na ogenj navadno količino. Zgodila pa se je nesreča, da je padla iskra v vrečko in se je v hipu vžgal ves smodnik. Vsi navzoči so bili več ali manj težko ranjeni in so jih v groznem stanju prepe-ljali v bolnico v Gorico.

* Nesreča v ročcah. Franc Ocepek, posestnikov sin iz Vrha pri Litiji je spremljal na kolodvoru tovariše-prijatelje, ko so odhajali k vojakom. Medpotoma so pridno obiskovali lokale, »kjer Bog roko ven moli«, in tako so se ga do večera pošteno nalezli. Ko so se poslovili, je šel z drugimi prijatelji vred proti domu in so seveda za to »rajšo žalostno« zopet pridno zalivali. Domov grede, pa je vsled teme na zledeneli poti padel in si pri padcu zlomil desno roko.

* Smrtna nesreča. Na ljubljanskem državnem kolodvoru je povozila lokomotiva snažilca vozov Ivana Boršt-narja in mu odtrgala obe nogi. Ponesrečenec je vsled izkrvavljenja umrl.

* Tramvaj je do smrti povozil v Ljubljani staro ženo Škuljevo iz Iga!

* V Višnji gori je nastal pred nekaj dnevi v podstrešju Pajkove hiše ogenj, ki so ga pa kmalu omejili. Kako je ogenj nastal, ni znano.

* V Ljutomeru je uradnik tamošnje hranilnice Milan Čeh poneveril za 200.000 kron menic. Bil je aretiran.

* V Rimskih toplicah je nastal požar v skladišču tovarne podpetnikov in parne žage na Gračnici. Požar je uničil tovarno in žago.

* V Dobrunjah se je omračil um posestniku Jakobu Anžiču. V zmedenosti je napadel svojo ženo in 2 meseca starega sinčka in ju pretepel. Otrok je na poškodbah umrl, ženo so prepeljali v bolnico, dočim so moža odvedli v opazovalni oddelek javne bolnice.

* V Selnici pri Rušah je preteklo soboto izbruhnil požar pri Pečniku nad Janzevim vrhom in uničil vsa gospodarska poslopja in hišo.

* Pokvarjenost na Dunaju. Pred dunajskim sodiščem se je zagovarjala te dni neka 36letna žena tovarniškega delavca, Celestina Kern, mati nedoraslih hčerk. Namesto, da bi učila svoje otroke le dobro, jih je navajala in celo silila k nemoralnemu življenju. Razen nje sta se morala zagovarjati tudi ključavničar Hartmann in uradnik dunajske policije, Leopold Hopp. Kernova je bila obtožena, da je silila svoji hčerki, da se udata tajni prostituciji, kljub temu, da sta še hodili v šolo, ključavničar Hartmann pa ji je pri tem pomagal na ta način, da je dovajal »goste«. Hopp je bil obtožen, da je z eno izmed hčerk ob-čeval, kljub njeni mladoletnosti. Kernova in Hartmann sta bila obsojena na dve leti težke ječe, dočim je bil Hopp radi pomanjkanja dokazov oproščen.

* V Rušah je nastal ogenj v hlevu tvornice za dušik. Ogenj so kmalu pogasili.

* Aretacija radičevskega poslanca. V Zagrebu je bil aretiran poslanec Radičeve stranke dr. Pernar, ker je na shodu seljačke stranke pred občinskimi volitvami pozivljaval volilce k uporabi proti policiji. Izročen je bil državnemu pravdnistvu, pa so ga spet izpustili.

* Strašen zločin v Trstu. Kakšne razmere vladajo v Trstu, naj služi za vzgled sledeča dogodka, ki se čuje, kot da se je dogodila kje med Indijanci. Pretekli teden v ponedeljek zvečer sta bila namreč umorjena lastnika gostilne »Pri Karlu« v Trstu v samotni ulici della Tessa. Lastnik gostilne in tudi nadstropne hiše, v kateri se nahaja gostilna »Pri Karlu«, je bivši postajenačelnik v Ajdovščini Karl Košuta, ki se je lansko leto z ženo in dvema otrokoma preselil v Trst, kjer je skupno s prijateljem Jerkičem kupil omenjeno hišo in otvoril gostilno. Ko je Košuta v ponedeljek zvečer ravno z nekim gostom obračunal, so se naglo odprla vrata in v gostilniško sobo sta stopila dva oborožena razbojnika, ki sta imela krinke na obrazu. Prvi razbojnik ni znižil besedice, nameril je samokres proti gostilničarju in ustrelil. V glavo smrtno zadet se je Košuta zgrudil mrtev na tla. Drugi strel je nameril proti gostilničarjevi ženi. Tudi ta se je zgrudila. Krogla, ki je smrtno ranila mater, je težko poškodovala tudi otroka, ki se je skrival za njo. Razbojnika sta se potem naglo odstranila, ne da bi bila vžela v gostilni vinarja. Komisija, ki je prišla na lice mesta, je konstatirala smrt Karla Košute; tudi njegova žena je kmalu izdihnila. Sinček je ranjen v desno roko. Policija je aretirala pet oseb.

* Patričizem v gostilni. V neki gostilni v Frankopanski ulici v Mariboru so se spri gostje zaradi petja narodne himne. Z alkoholom prešinjeni patričizem se je razvil končno v pobijanje šip v gostilni, vsled česar se bodo morali nekateri še zagovarjati pred sodiščem.

* Aretiran madžarski špijon. V Zagrebu so aretirali nekega Franca Reicha, pri katerem so našli važne dokumente. Reich je doma v Legradu in ima v Jugoslaviji in Madžarski posestvo. Aretiranec je prinašal razne važne vesti iz Jugoslavije madžarskemu generalnemu štabu.

Sokolstvo

ROJAKI!

Sokol v Kočevju je sklenil, da si ustanovi svoj lastni dom. Zaveda se velikih težkoč, ki so združene s tem vprašanjem, ali cilj je tako vzvišen, da je vreden največjih žrtev.

Živimo sredi ozemlja, ki je bilo do našega osvobođenja središče naših narodnih nasprotnikov. Naš življenjski, dasiravno številno močno zastopan, je bil pod bivšo vlado brezpraven. Pod solncem svobode mora to biti drugače.

Če je glavna naloga Sokolstva poleg gojitve telovadbe vzbujati v vseh slojih narodno in državno zavest, potem je naloga našega društva dvojno težka, ker ima računati z narodnimi nasprotniki, ki so bili doslej navajeni samo gospodovati, in drugič tudi z ljudmi našega naroda, ki so bili navajeni in primorani vsled sile razmer slepo se pokoravati svojim tiranom.

Telovadno društvo Sokol v Kočevju je vsled tega sklenilo, pred vsem s pomočjo naših ameriških rojakov, ki nas še niso pozabili, zgraditi

Sokoiski dom,

ki naj bi služil izobrazbi duha in telesa kočevskih Slovencev in utr-

ditvi državne in narodne misli tega našega doslej zapuščenega ozemlja. Obračamo se do dobrih src dragih naših rojakov, da nas v tem stremjenju podpirajo vsak po svoji moči.

Denarne prispevke blagovolite naznati na »Telovadno društvo Sokol v Kočevju, odsek za zgradbo Sokolskega doma«, Slovenija. — Zdravo!

*

Sokolska konferenca v Pragi. Dne 17. t. m. se je otvorila konferenca zastopnikov češkoslovaškega in jugoslovanskega sokolskega saveza v Pragi. Naš Sokol je zastopan po petih zastopnikih pod predsedstvom dr. J. Ravnikarja.

Prosvetni odsek Sokola v Litiji je otvoril letošnjo sezono z mladinsko igro »Trnjulčica«, ki je lepo uspela. Igra se je ponovila še v Litiji in v Smartnem.

Zdravstvo

z Svinjska kri je izborna hrana za slabokrvne. Svinjska kri ima razmerna mnogo železa v sebi. Ker je železo jako važna sestavina naše krvi, je svinjska kri jako priporočljiva hrana za bledične in slabokrvne ljudi.

z Rak. Kako se dobiva raka, še ni dognano. Vendar pa se ve za posredne povode tej bolezni. Tako se n. pr. pojavlja rak na maternici pri ženskah, ki so mnogo rodile, na jeziku največkrat pri kadilcih, v golčancu pri ljudeh, ki radi pijejo žganje, konjak, rum itd.

z Dihajte skozi nos! Dihanje skozi nos je najprirodnejše. Vdihani zrak se v nosu najprej segreje in prečisti od prahu ter pride v dušnik in pljuča tako izboljšani, da ni od njega več nevarnosti za zdravje. Skozi nos pa je treba zrak tudi izdihavati. Izdihani zrak je nasičen z viago ter z njo napravi vlažno tudi notranjo površino nosa, kar je potrebno, ker suha notranja površina (sluznice) ne more pridrževati prahu in neželjivih kali, vdihanih z zrakom. Glavno pravilo ti bodi vedno in povsod: Vdihavaj in izpuščaj zrak vedno skozi nos!

z Hrano je treba dobro prežvečiti, aho hočeš, da ti bo teknila in kaj zalegla. Jed se mora v ustih premešati s slino.

ŠTEVILO PREBIVALSTVA NA SVETU.

Človeštvo se stalno množi. Letos je na vsem svetu 1 milijarda 800 milijonov ljudi. Od tega se jih nahaja nad 900 milijonov v Aziji. V bodoče se prebivalstvo v Aziji ne bo moglo več v taki meri množiti, ker je Azija, zlasti Kitajska in Indija, že tako preveč obljudena. Največ prostora za pomnoževanje prebivalstva imata Amerika in Avstralija. Afrika sicer ni obljudena, vendar pa ima preveč puščave, da bi se moglo prebivalstvo v večji meri množiti. Evropa je tudi prenapolnjena. Prebivalstva pride: na Azijo 900 milijonov, na Evropo 500 milijonov, na Afriko 150 milijonov, na Ameriko 220 milijonov, na Avstralijo 7 milijonov.

Zanimivo je dejstvo, da Velika Britanija šteje 447 milijonov prebivalcev, od katerih pa je le 65 milijonov belokožcev. Francija je štela leta 1911. (torej brez Alzacije-Lotringije) 39.600.000 ljudi, a sedaj jih šteje z Alzacijo-Lotringijo vred le 39.200.000. Prebivalstvo Francije torej zelo nazaduje.

Izmed držav so najbogatejše na svetu Zedinjene države, ki štejejo 21 milijonov rodbin, katerih letni povprečni dohodek je večji kot v katerikoli državi.

NOVO ŽIVLJENJE NA LUNI.

Ameriški profesor Pickering iz Bostona je objavil svoje zanimive študije o luni. Pickering je deloval več let na neki zvezdarni na otoku Jamaika. Od meseca avgusta 1920. do februarja t. l. je v kratkih presledkih fotografiral del lunine površine. Fotografirana površina meri 37 kvadratnih milj.

Imenovani učenjak je izvršil stotine fotografij, katere pričajo, da je življenje na luni. Na površini lune divjajo od časa do časa strahoviti viharji in izbruhi ognjenikov. Rastlinstvo se razvija v kratki dobi, ko obseva dotično površino solnce, s čudovito hitrostjo in umira preko noči. Slike kažejo jasno spremembo v naravi: rastlinstvo, ki je poginilo preko dneva, snežne viharje, izbruhne ognjenikov in razdejanje.

Po njegovem mnenju se godi na luni sedaj preporod narave. Solnce je pričelo uplivati na površino, ki je bila mogoče milijone let mrtva. Solnčni žarki so omehčali trdo mrtvo skorjo in pričela se je tvoriti mehka površina, v kateri se oživljajo prve kali življenja. — Zdi se pa, da ameriškem učenjaku ni vsega verjeti.

ANGLEŠKI LANDRU.

Zanimiva razprava v Versaillesu proti Landruju, ki je umoril deset žensk in enega moškega, je končala, kakor smo poročali, s smrtno obsodbo. Sedaj ves svet pričakuje, ali bo Landru pomiloščen, ali pa bo obsodba potrjena.

Francoski listi so te dni poročali tudi o nekem takem angleškem »Landruju«. Ta sicer ni zažigal svojih nevest kakor francoski Landru, pač pa je vse utopil v kopalnici, dokler ga ni dosegla roka pravice. Proces proti njemu se je vršil med vojno, zato o njem mi dosedaj nismo nič vedeli.

Prišel je svoj posel 22. avgusta leta 1910. Tega dne je prišel v majhno angleško mestec Weymouth s svojo nevesto ter se nastanil v nekem tamšnjem hotelu. Drugi dan je poklical posestnika hotela ter ga prosil, naj mu bo za pričo pri poroki, ki se je res še istega dne izvršila. Njegova žena, Bessy Mundi, hči nekega bančnega ravnatelja, je imela bogato doto, ki pa jo je oskrboval njen brat ter ji izplačeval samo letno rento. Ona je doslej živela zelo skromno, a temu angleškemu Landruju, ki se je izdajal za Henryja Williamsa, je brez ugovora sledila, ter obvestila svoje sorodnike šele po končani poroki, da se je omožila.

Ko pa je dobil Williams v roke njen denar, jo je nekega dne na tihem odkuril. Nesrečna žena je znorela, a čez leto dni je bila že zopet zdrava. Nekega dne je srečala svojega moža; pomirila sta se zopet ter najela skupno stanovanje.

Že dva dni potem pa je ona nenadoma obolela. Poklicani zdravnik ni mogel dognati nobenega vzroka ali bolezni. Drugo jutro je prihitel Williams zopet k zdravniku, češ, da žena umira. Ko sta oba prišla na stanovanje, sta našla nesrečnico mrtvo v kopalnici. Zdravnik je o vsem tem molčal, misleč, da je sam vsled premale pazljivosti kriv njene smrti.

Na isti način je umoril pozneje Williams še pet žen. Najprej jih je s kloroformom omočil, potem položil v kopalnico, kjer so se utopile. Končno pa ga je zadela roka pravice in bil je obsojen v dosmrtno ječo, v kateri se nahaja še danes.

Razno

× Koliko jezikov se govori na svetu. Po nekem preračunanju se govori na vsem svetu okrog 860 jezikov s 5000 posebnimi narečji. V Ev-

ropi se govori okrog 90 jezikov, v Afriki 114, v Aziji 123, v Ameriki 416 in 107 jezikov pride na Oceanijo, pod katero se razume veliko številu večjih in manjših otokov od Indije do Južne Amerike. Zanimivo je, da se na več manjših otokih v Južnem morju, ki niso zelo oddaljeni drug od drugega, govori na vsakem drugačen jezik, tako da se prebivalci teh otokov, kadar stopijo v stike, morejo med seboj razumeti samo z miganjem.

× Kako se norčujejo z ničvrednim avstrijskim denarjem. Trgovci in drugi podjetniki se poslužujejo najrazličnejših sredstev za reklamo. Nek švicarski pivovarnar je prišel na idejo, da porabi za svojo reklamo — denar; seveda ne mogoče švicarske franke, temveč ničvredne avstrijske krome. Avstrijske dvočrnske bankovce je dal nalepiti na steklenice. Nekdo drugi pa je dal natiskati na avstrijske bankovce sledeče besedilo: Halo! Kam gremo danes? Na veselico v...! in delil te bankovce po ulicah kot reklamne letake.

× Slamnata ura. Uro iz slame je napravil čevljar Oton Wegener v Frankfurtu ob Majni. Pri uri je do zadnjega kolesca vse iz slame. Ako gre ura točno, še ni ugotovljeno. Čevljar-umetnik je svojo iznajdbo razstavil. Čudovito uro prihaja proti vstopnici gledat dnevno na stotine domačinov in tujcev. Neki Amerikaneec je rekel, da je ura vredna 150.000 dolarjev, to je okoli 40 milijonov naših kron. Bržkone je Amerikanec gledal skozi preveč hude »špegle«, pa se mu je zalelelo.

× Od pastirja do milijarderja. V Londonu je umrl pred par dnevi 92letni lord Mount Stephen, eden najbogatejših mož na svetu. V svoji mladosti je bil ta bogataš čisto navaden siromašen pastirček, a vstopil je kot učenec v trgovino z manufakturnim blagom. — Pozneje pa se je povzpel tako visoko, da je zgradil znano pacifiško železnico. Lord Stephen je bil prvi Kanadec, kateremu

× Čuden roman dveh zaljubljenih sester. V nekem sodišču v Inomostu je prišel na dan ljubezenski roman dveh sester, dvojčkov, ki sta žrebali, katera izmed obeh naj umrje. Preživela je bila obtožena smrti. Tekom obravnave je odkrito povedala svojo žalostno povest. Obe deklici, hčerki nekega kmeta, sta se zaljubili v nekega bivšega ogrskega častnika, ki ni mogel razlikovati obeh sester, ker sta si bili obe tako podobni ter vsled tega obema razkril svojo ljubezen v mnenju, da ima vedno pred seboj eno in isto osebo. Ko pa je častnik izprevidel svojo zmoto, je naprosil deklici, naj sami med seboj odločita, katero izmed obeh naj vzame on za ženo. Sestri sta rešili celo zadevo na ta način, da sta pripravili dve čaši, eno s čisto vodo in drugo z zastrupljeno. Nato sta potegnili žreb, in ona, ki je izgubila, je izpila strup ter umrla. Ko je bila preživela sestra aretirana, je lepi madžarski junak neznanokam izginil. Pred sodiščem je bila osumljena oproščena.

× Nadarjeni dečki. V Parizu živi 12leten deček, ki igra tako izvrstno šah, da ga ne more nihče prekositi. Poleg tega je bilo še več drugih takih čudovitih dečkov. Tako je 10letni Saumaize prevel Pindara, njegov sovrstnik Sagrange-Chamel pa je pisal dobre pesmi. Ko je bil 14 let star je spisal žaloigro. Albe de Rance je s 13 leti prevedel Anakreonta. Šestletni Anglež Malkin je napisal roman, v katerem je na originalen način opisal ljudi, nošnje in običaje. Umrl je s sedmim letom. Zdravniki so ugotovili, da so bili njegovi možgani mnogo težji nego možgani drugih dečkov v istih letih.

× **Svojo lastno hčer prodala v sramotno hišo.** Slika strašne propadlosti se je pokazala te dni pred du-najskim najvišjim sodiščem. Pred pol leta je baje pregovorila lastnica sra-motne hiše Karla Scheinova ženo mestnega delavca Marijo Stretovo, da bi ji za njen salon prepustila svo-jo petnajstletno lepo hčerko. Stretova je po kratkem premisleku privedla svojo hčer k Scheinovi in ta ji je od-štela za njo 8000 avstrijskih kron. A tega ni napravila baje toliko iz pomanjkanja, kakor za to, da bi ji mogla kupiti svilene nogavice, laka-ste čevljičke in druge take reči, ka-tere si je mlada deklica toliko želela. Stvar pa je prišla v javnost in Schei-nova je bila obsojena zaradi zape-ljevanja v trimesečno težko ječo, Stretova pa je bila oproščena, češ, da ni svoji hčerki prav nič prigovar-jala, ko jo je peljala k Scheinovi. Državni pravdnik je imel kazni za premajhno. Napravil je priziv, nakar sta bili obsojeni Scheinova na pet, Stretova pa na tri mesece težke ječe, češ, da mati, ki odda svojo hčerko v sramotno hišo samo zaradi tega, da bi jo mogla lepo, elegantno obleči, mora biti kaznovana prav tako, ka-kor tista, ki jo je k temu činu prego-ovorila.

× **Usoda nezveste žene.** Pred dvema leti je odpeljal Amerikanec Berkmos iz New Yorka ženo svoje-ga prijatelja Wintersa ter tako uničil njegov dom in njegovo srečo. Pred nekaj dnevi pa so našli zapeljivca Berkmosa mrtvega v stanovanju; iz-vršil je samomer, ker je našel svojo ljubico, ženo drugega, v rokah no-vega ljubimca. Berkmos ni zamogel prnesti njene nove nezvestobe, zato si je korčal življenje. Še tisti dan pa je novi ljubček pahnil nezvesto ženo od sebe, ko je videl mrtvemu prija-telju v obraz. Ona se je potem obrni-la na svojega prvega moža, toda v njem je že vsahnila vsaka ljubezen, in tako je ostala sama in zapuščena.

× **Gosta megla v Londonu.** Pred kratkim je bila v Londonu tako go-sta megla, kakršne že mnogo let ni bilo. Človek ni videl niti en korak pred sabo. Vsled tega je bil na več krajih promet popolnoma ustavljen. Tekom dveh dni megle se je dogo-dilo preko 40 nesreč, pri katerih sta se dve osebi smrtno ponesrečili.

× **Kužne bolezni v Petrogradu.** V Petrogradu so začele razsajati kuž-ne bolezni, zlasti pegasti legar.

× **Novo bojno orožje na Angleškem.** V dobi, ko se rešuje na washingtonski konferenci problem razorožitve delajo Angleži poskuse s popolnoma novim bojnim orožjem. Zgradili so nov tank za uporabo na kopnem in na vodi. Tank se giblje z hitrostjo 50 km na uro in sicer na kopnem in na vodi. Poskusi so baje prav dobro uspeli. Novi tank je sličen torpedu, ima zelo močne stroje in tehta 10 ton. Oficielni pred-stavniki, ki so prisostvovali poskusom, so izjavili svoje popolno zadovoljstvo. O tem se seveda nič natančnega ne iz-ve, ker se vrši popolnoma na tihem.

× **Kako propada Carigrad.** Letna poročila carigradskega policijskega predsednika kažejo najbolj jasno, kako Carigrad od leta do leta propada. Zad-njih 13 let je zgorelo v Carigradu 1500 hiš, a nihče jih ni na novo zgradil. Ker je mestna blagajna popolnoma prazna, ni niti misliti na popravilo teh hiš. Me-sto potrebuje nove moderne stroje za gašenje in mora vsled tega najeti zu-

nanje posojilo, pri kakšnem evropskem zavarovalnem društvu.

× **Goreč plinov vrellec.** Strašna je moč ognja in težko ga je obvladati, če iztruhne v večjem obsegu. Še ne-varnejši pa je, če se ne da pogasiti niti z vodo. Strahote takega požara so občutili nedavno Amerikanci. V Kaliforniji se nahaja ogromen pli-nov vrellec, ki daje več milijonov ku-bičnih metrov plina. Vsled neprevid-nosti se je ta vrellec vnel in gorel z velikanskim plamenom. Voda seveda ni mogla ničesar pomagati in do-zdevalo se je, da bo to ostal večni požar. Toda Amerikanci so si tudi tukaj znali pomagati. Pogumni de-lavci v oblekah iz azbesta, ki ne gori, so napeli preko žrela železno vrv. Na vrv so obesili neko posodo, ovito z azbestom, tako, da je visela ravno nad odprtino, ki je bruhalo ogenj. Na njo so pritrdili zavoj di-namita, istotako trdno povitega z azbestom ter se na to umaknili. S pomočjo elektrike so nato dinamit užgali; grozen pok — in ogenj je ugasnil. Zračni pritisk, ki je nastal vsled eksplozije, je »uplinil« to ne-navadno luč.

× **Materinska ljubezen pri živalih.** Letos spomladi se je pasla v bližini cerkve v Pišecah srna z mladim srnjačkom; izsledili pa so jo psi ter nagnali v beg. Ker mali srnjaček ni mogel tako teči kakor mati, je za-ostal in so ga psi nagnali v vas, kjer se je v strahu zatekel na dvorišče posestnika Ivana Kostevca, ki ga je vjel ter oddal lastnici lova, graščini v Pišecah. Tam so vtaknili srnjaka v za to pripravljeno kolibo, kjer ga lepo hranijo, tako da razen svobode ne pogreša ničesar. Toda mati srna ni pozabila na svojega mladiča; iska-la ga je toliko časa, da ga je končno našla v omenjeni kolibi, čeprav več kilometrov daleč. Sedaj ga mati red-no vsako noč obiskuje ter postaja po več časa pri njem pod mrežo.

× **Čudna žival.** Nedavno je pri-nesel v avstralsko mesto Sydney neki avstralski naravoslovec dva eksem-plarja najbolj čudne živali na svetu, ki živi v notranjosti Avstralije in ka-tero opisujejo tako-le: Učenjaki so to žival nazvali platipus, njena po-sebnost pa obstoja v glavnem v tem, da leže jajca kakor ptica, raste v kož-ni malhi pod trebuhom matere ka-kor kenguru, ima širok kljun kakor ptica, ima prekrasno dlako kakor li-sica, a pri samcih so prsti na nogah spojeni s plavalno kožico. Plaval-tem je žival jako opasna, ker ima strupene žleze. Čudno na je, da pla-tipus proti ljudem te žleze ne upo-rablja, tudi če je prav razdražen. Ži-

val živi ob vodi, kjer gradi samica čuden dom, ki je podoben mišjemu, in sestoji iz mnogih hodnikov, ki končujejo v velikem skupnem prostoru. Hodniki so na več mestih zaprti s prstjo, tako da je skoro nemogoče pogoditi, kje se žival nahaja. Plati-pusa je vsled tega silno težko najti in vloviti. Poizkusili pa so ga tudi že prenesti tudi v Evropo, kar pa ni uspelo, ker je poginil, menda vsled tega, ker ne prenese evropskega pod-nebja. Slovenski izraz za to žival je kljunač.

× **Petelin, ki leže jajca.** Na raz-stavi perotnine v Londonu so imeli obiskovalci priiliko videti tudi pete-lina, ki leže jajca. Na tem petelinu se je namreč zgodila čudna spre-memba. Letos poleti je naenkrat spremenil spol in je začel leči velika rjava jajca, drugače pa je obdržal vse znake kokošjega moža.

× **V Rusiji jedo mačke in miši.** Iz uradnih poročil sovjetske vlade je razvidno, da postaja vsled lakote povzročena beda z nastopom zime vedno večja. V guberniji Saratov, kjer strada skoro 400.000 kmetov, so stali celo majhni otroci po pet dni brez hrane. Številni ljudje postanejo blazni. Mnogo jih je, ki v svoji bližnosti domnevajo, da imajo v iz-obilju kruha, katerega ponujajo tudi drugim. Tekom poletja je živelo do-sti teh kmetov od samih poljskih miši. Sedaj zavživajo mačke in travo. Poročila pravijo nadalje, da kopljejo številne matere svoje otroke v stru-penem ekstraktu iz ovčje volne v upanju, da bodo na ta način povzro-čile smrt malih ter napravile konec njih trpljenja.

Ženski kotichek

Noseča žena se mora mnogo gi-bati, ako hoče imeti lahek porod. Žena, ki se za časa nosečnosti malo giblje ali celo neprestano leži, rodi večjo in težjo deco. Zato je tudi po-rod težji, pa tudi za otroka samega je nevarnost pri porodu večja. Zelo nezmislno in znak nevednosti je, da se mnoge žene ob nosečnosti, žalibog največ med izobraženci, ne dotaknejo prav nobenega dela in ne gredo nikamor.

Dobra žena in mati ima pri hiši vedno nekoliko steklenic lekarnar Felerjevega prijetno dišečega »Elsa-fluida«, ki dobro služi za drgnjenje hrbta, rok, nog in celotnega telesa ter se uporablja kot lepotilo (kosme-tikam) za nego ust, kože in glave.

«Elsafluid» je mnogo močnejši, iz-datnejši in bolje delujoč nego fran-cosko žganje. 3 dvojne steklenice ali 1 specialna steklenica z zamotom in poštino vred 48 kron. Razpošilja ga: Evgen V. Feller v Stubici donji, Elsatrg št. 360 (Hrvaško).

Tisoči ljudi v vseh deželah sveta uporabljajo že 25 let prijetno dišeči

Fellerjev „Elsafluid“

kot lepotilo (kosmetikum)

za nego zob, zobnega mesa in glave ter kot dodatek k vodi za umivanje, kar učinkuje za-radi svojega antiseptičnega, čistilnega in osvežujočega de-lovanja kar najbolje. Ravne-tako je priključen kot kre-pko, blago delujoče in

vrlo prijetno sred-stvo za drgnjenje

hrbta, rok, nog in celotnega telesa. »Elsafluid« je mnogo močnejši in učinkovitejši ne-go francosko žganje in sploh najboljšo sredstvo te vrste. Tisočera priznanja! Z zamo-tom in poštino za vsakega:

3 dvojne steklenice ali 1 specialna stekle-nica 48 K.

Za prodajalce:

12 dvojnih steklenic ali 4 specialne steklenice 102 K.
24 dvojnih ali 8 specialnih steklenic 200 K.
36 dvojnih ali 12 specialnih steklenic 304 K.
POSTNINE PROSTO na Vašo pošto. Kdor denar ne-prej pošlje, dobi še popust v naravi.

PRIMOT: Elsa obliž za kurja očesa po 5 K in K 7-50;
Elsa mentolni klinčci 12 K; Elsa posipalni prašek 11 K;
pravo Elsa dišeče olje 85 K; Elsa ustna voda 36 K;
Elsa kolonjska voda 41 K; Elsa šumski miris 41 K;
glicerina po 6 in 30 K; Lyaol, Lyaolform 30 K; kš-niški čaj 3 K; Elsa mučni prašek 16 K; strup se-podgane in miši po 8 in 12 K.

EVGEN V. FELLER, lekarnar.
STUBICA donja, Elsatrg št. 360
40-1 (Hrvaško). 48/144/11 b

Enonadstropna hiša

je naproday v Vianji gori na Dolenjskem, v sre tri mesta št. 50, nasproti vodnjaku. Hiša obseja iz 6 sob, 2 kuhinji in kleti; zraven spada tudi klavnicca, ledenica, štala in pivja. Kupec dobi takoj stano-vanje v hiši. Natančna pojasnila daje Frano Kristan, čevljar v Smarci št. 11, pošta Kamnik (Gorenjsko).

Vardna gospodinja
rabi edinele

GAZELA MILO

ki je najboljšo
in rajeomejšo!

Hočete li biti od Vašega revmatizma popolno ozdravljeni?

TISOČI ŽE OZDRAVLJENI. Bolečine v udih in sklepih, zatečeni deli telesa pokvarjene roke in noge, trganje, zbadanje itd. v različnih delih telesa, celo oslabele oči je posledica revmatičnih in sorodnih bolezni.

Nudim Vam naravno zdravilo da se ozdravite.

Nobeno univerzalno zdravilo, temveč zdravilno sredstvo, katero je dobra mati narava podarila bolnemu človeku.

Vsakemu brezplačno na poizkušnjo.

Pišiti mi takoj ter Vam takoj pošljem svoje sredstvo in opis ter navodilo k zdraviivi popolnoma brezplačno. Tako postanete moj hvaležni pristač.

Expedition der Opern Apotheke, Budapest VI., Abt. 86.

Delniška glavniica
K 30.000.000

Jadranska banka :: Podružnica Ljubljana

Rezerve: skreg
K 10.000.000

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Sprejema: Vloge za kajžice. — Vloge na tekoči in firs-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davok plača banka in svojega

Kupuje in prodaja: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira: Menice, devize, vrednostne papirje itd. Izdaja: Čebe, nakaznice in akreditive na vca tu- in inozemska mesta.

Daje predložitne na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovsko kredito pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema: Borisa naročila in jih izvršuje naj- kulantneja.

Brzozjavni naslov: Jadranska.

Telefon št. 257.